

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่องผลกระทบจากมลพิษที่เกิดจากโรงงานอุตสาหกรรมที่มีผลต่อพนักงานในโรงงานนิคมอุตสาหกรรมจังหวัดลำพูน ผู้ศึกษาได้นำแนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่อไปนี้มาศึกษา

2.1 แนวคิดด้านการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการทำงาน

เป็นแนวคิดที่ริเริ่มมาจากการป้องกันอุบัติเหตุหรือการสร้างความปลอดภัยแก่โรงงาน หลังจากมีการปฏิวัติอุตสาหกรรมของกลุ่มประเทศตะวันตก ในช่วงปี ค.ศ.1750-1850 ซึ่งจากผลการปฏิวัติอุตสาหกรรม ทำให้ประชาชนตระหนักถึงอันตรายแก่อวัยวะและชีวิตที่เกิดเพิ่มขึ้น

ตั้งแต่มีการปฏิวัติอุตสาหกรรม กิจการอุตสาหกรรมได้มีการพัฒนาเทคโนโลยีในการผลิตสินค้าอย่างต่อเนื่องมาตลอดจนในปัจจุบัน ประเทศต่าง ๆ สามารถผลิตสินค้าที่มีคุณภาพออกสู่ตลาดโลก ซึ่งจากสภาพของการแข่งขันในท้องตลาดทั้งด้านคุณภาพและราคาสินค้านี้ทำให้ต้องใช้เครื่องจักรที่ทันสมัยและมีระบบการทำงานที่ยุ่ยากซับซ้อนมากขึ้น สภาพแวดล้อมในโรงงานก็ต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ด้วยระบบการผลิตที่พัฒนาอย่างรวดเร็วนี้ ทำให้เศรษฐกิจขยายตัวและยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศให้สูงขึ้นแล้ว ยังส่งผลโดยตรงต่อการบาดเจ็บล้มตายและความเสียหายทางทรัพย์สินอันเนื่องมาจากการเกิดอุบัติเหตุและผลกระทบจากการทำงานที่ไม่ถูกสุขอนามัยในโรงงาน หากทางโรงงานไม่มีมาตรการในการป้องกันที่ดีพอก็จะทำให้ต้นทุนการผลิตของโรงงานสูงขึ้นด้วย

การเกิดอุบัติเหตุและผลกระทบจากการทำงานที่ไม่ถูกสุขลักษณะนั้นก่อให้เกิดความสูญเสียหรือค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมาก การลงทุนเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดอุบัติเหตุจึงเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายที่จะเกิดขึ้น ถือว่าเป็นการลดต้นทุนการผลิตวิธีหนึ่ง ดังนั้นการดำเนินงานให้สภาพการทำงานของผู้จ้างมีความปลอดภัย จึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับนายจ้างในปัจจุบันที่ไม่ควรมองข้าม เพราะการทำงานอย่างปลอดภัย ก่อให้เกิดประโยชน์ดังนี้

1. ผลผลิตรวมของโรงงานเพิ่มขึ้น จากการทำงานอย่างปลอดภัย มีความมั่นใจทำงานได้เต็มที่และรวดเร็วยิ่งขึ้น โดยสภาพแวดล้อมและกำลังใจในการทำงานสูงกว่าสภาพการทำงานที่อันตรายเพียงพอ จะทำให้คนงานมีขวัญและกำลังใจในการทำงานสูงกว่าสภาพการทำงานที่อันตรายหรือเสี่ยงต่อการบาดเจ็บ

2. ต้นทุนการผลิตลดลง เมื่อสถิติการเกิดอุบัติเหตุของโรงงานลดลง ความสูญเสียหรือค่าใช้จ่ายสำหรับอุบัติเหตุก็น้อยลง โรงงานสามารถประหยัดเงินค่ารักษาพยาบาล ค่าเงินเข้ากองทุนเงินทดแทน ค่าซ่อมแซมเครื่องจักร เป็นต้น ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เหล่านี้

3. กำไรมากขึ้น การทำงานอย่างปลอดภัยทำให้ผลผลิตสูงขึ้นและต้นทุนการผลิตต่ำลงแล้วโอกาสที่สินค้าของโรงงานจะแข่งขันด้านราคาในตลาดก็สูงขึ้นด้วย

4. สงวนทรัพยากรมนุษย์แก่ประเทศชาติ การเกิดอุบัติเหตุทุกครั้งมักจะทำให้คนงานบาดเจ็บ บางครั้งร้ายแรงถึงขั้นพิการทุพพลภาพหรือตาย เป็นผลให้ประเทศชาติต้องสูญเสียทรัพยากรที่สำคัญไป

5. เป็นปัจจัยในการจูงใจ ความปลอดภัยในการดำรงชีวิตและการทำงานเป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ตามทฤษฎีการจูงใจของมาสโลว์ (Maslow Motivation Theory) การจัดสภาพการทำงานให้ปลอดภัย จึงเป็นเครื่องมือในการบริหารงานอย่างหนึ่ง เป็นการจูงใจให้คนงานอยากทำงานมากขึ้น (วิฑูรย์ สิมะโชคดี, 2543: 13-14)

ปัจจัยและสาเหตุโดยตรงที่ทำให้เกิดอันตรายในการทำงาน มี 2 สาเหตุใหญ่ ๆ คือ คนงานเป็นผู้มีส่วนในการก่อให้เกิดอันตรายในการทำงาน การปฏิบัติงานที่ไม่ปลอดภัยของคนงาน อาจเนื่องมาจากการขาดประสบการณ์ ขาดความรู้ความเข้าใจในงาน ขาดทัศนคติและจิตสำนึกในเรื่องความปลอดภัยในการทำงาน ประมาท เลินเล่อ เพอเรอ เป็นต้น นักวิชาการพบว่า 80% ของอุบัติเหตุเกิดจากการปฏิบัติงานที่ไม่ปลอดภัยของคนงาน และสิ่งแวดล้อมในการทำงาน เป็นปัจจัยที่อยู่ล้อมรอบตัวคนงานในขณะที่ทำงาน รวมถึงเครื่องจักรกล เครื่องมือ อุปกรณ์ แสงสว่าง รังสี ความร้อน ความเย็น ก๊าซ ไอสาร ฝุ่น สารเคมีต่างๆ รวมถึงสภาพการทำงานที่ซ้ำซาก ความเร่งรีบในการทำงาน เพื่อนร่วมงาน เงินเดือน สิ่งแวดล้อมการทำงานที่ไม่เหมาะสม ซึ่งเป็นปัจจัยและสาเหตุที่ก่อให้เกิดอันตรายจากการทำงานได้ประมาณ 10 %

สิ่งแวดล้อมในการทำงานที่อยู่ล้อมรอบตัวคนงานในขณะที่ทำงาน แบ่งเป็น 4 ประเภท คือ

1. สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ คือ สิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบกับตัวคนงานในขณะที่ทำงาน ได้แก่ เสียงดัง ความร้อน ความเย็น รังสี แสงสว่าง รวมถึงเครื่องจักร เครื่องมืออุปกรณ์ต่างๆและบริเวณสถานที่ทำงาน

2. สิ่งแวดล้อมทางเคมี คือ สารเคมีชนิดต่าง ๆ ที่ใช้เป็นวัตถุดิบ ผลิตผล ของเสียที่ต้องกำจัด อาจอยู่ในรูปของไอสาร ฝุ่น ละออง ก้อน หรือ ของเหลว เช่น สารตัวทำละลาย กรด ด่าง เป็นต้น

3. สิ่งแวดล้อมทางชีวภาพ มีทั้งสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต ชนิดที่มีชีวิต ได้แก่ ไวรัส แบคทีเรีย เชื้อรา พยาธิ และสัตว์อื่น ๆ เช่น งู สำหรับไม่มีชีวิต เช่น ฝุ่นเมล็ดพันธุ์พืช

4. สิ่งแวดล้อมทางจิตวิทยาสังคม หรือ ปัจจัยทางจิตวิทยาสังคมในการทำงาน เช่น งานเร่งรัดต้องแข่งกับเวลา ภาวะอพยพเคลื่อนย้ายแรงงาน การทำงานล่วงเวลา ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงาน สภาพการทำงานที่ไม่ปลอดภัย เป็นต้น

ปัจจัยของการประสบอันตรายนั้น ถ้าหากปัจจัยทั้งสองอย่างมีความเหมาะสมกัน คือ คนงานมีความรู้ความเข้าใจปฏิบัติงานอย่างปลอดภัยและสิ่งแวดล้อมการทำงานมีความเหมาะสมก็จะไม่เกิดอันตรายจากการทำงาน และการแก้ไขปัญหา ยังเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุเสียมากกว่า

สำหรับแนวคิดทฤษฎีที่นำมาใช้ในการส่งเสริมและควบคุมอุบัติเหตุมี 3 กลุ่ม คือ อธิบายสาเหตุของอุบัติเหตุ พฤติกรรมความปลอดภัยและรูปแบบการควบคุมอุบัติเหตุและส่งเสริมความปลอดภัย

1) ทฤษฎีอธิบายสาเหตุของอุบัติเหตุ

ใช้ทฤษฎีโดมิโน ซึ่งเกิดขึ้น เมื่อปี ค.ศ. 1959 โดย Heinrich H. W. (1959) เชื่อว่า เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจะมีผลกระทบกับเหตุการณ์อื่นๆ ตามลำดับอย่างเป็นขั้นตอนเปรียบเหมือนตัวโดมิโนที่เรียงเป็นแถวอยู่ใกล้กัน เมื่อโดมิโนตัวใดตัวหนึ่งล้มก็จะทำให้ตัวอื่นๆ ล้มตามไปเช่นเดียวกับการเกิดอุบัติเหตุและการบาดเจ็บ เหมือนโดมิโน 5 ตัวเรียงอยู่

1. สภาพแวดล้อมทางสังคมหรือภูมิหลังของบุคคล หมายถึง สิ่งแวดล้อมทางสังคม ได้แก่ การเมือง เศรษฐกิจ ประเพณี ความเชื่อ ค่านิยมและวัฒนธรรม ตลอดจนวิถีชีวิตที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคน ส่วนภูมิหลังของบุคคลหมายถึง พันธุกรรม ค่านิยม ความเชื่อที่ถูกถ่ายทอดมาทางกรรมพันธุ์และเรียนรู้จากสังคม เช่น ความเฉื่อยชา ความสะเพร่า ความขี้บ่น ความมั่วทะลุ

2. ความบกพร่องของบุคคล หมายถึง ความบกพร่องหรือความผิดปกติของบุคคล ซึ่งอาจจะมีสาเหตุมาจากภูมิหลังหรือสภาพแวดล้อมของบุคคลนั้นก็ได้ เช่น ความบกพร่องทางร่างกาย ได้แก่ ความพิการของร่างกายและความบกพร่องทางจิตใจ ได้แก่ ความโกรธ โมโห อารมณ์ร้อน วิตกกังวล ความเครียด เป็นต้น

3. การกระทำที่ไม่ปลอดภัยและสภาพการณ์ที่ไม่ปลอดภัย หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำต่าง ๆ ของบุคคลที่เสี่ยงต่อการเกิดหรือทำให้เกิดอุบัติเหตุ เช่น ไม่ใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายในขณะที่ปฏิบัติงาน ขับรถประมาท ถึกคะนองและสภาพการณ์ต่างๆ ที่ไม่ปลอดภัย เช่น เครื่องจักรหรืออุปกรณ์ในการปฏิบัติงานชำรุด ฝนตก ถนนลื่น หมอกควันไฟ

4. อุบัติเหตุ เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเนื่องจากปัจจัยทั้ง 3 ด้านข้างต้น แล้วทำให้เกิดผลเสียต่อร่างกาย ชีวิตและทรัพย์สินทั้งของตนเองและบุคคลอื่น เช่น รถชน มีบาดแผล ไฟไหม้ น้ำร้อนลวก เรือล่ม

5. บาดเจ็บและการสูญเสีย เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่อเนื่องหรือภายหลังจากการเกิดอุบัติเหตุ และทำให้เกิดการบาดเจ็บกับร่างกายแต่เพียงอย่างเดียวหรืออาจจะทำให้เกิดความสูญเสียทั้งทางร่างกาย จิตใจ ชีวิตและทรัพย์สิน ตั้งแต่ขนาดเบาไปถึงขนาดหนัก เช่นเป็นแผล นิ้วขาด แขนขาด เสียชีวิต รถเสียหาย เกิดมลพิษในอากาศ เป็นต้น

ทฤษฎีโดมิโนนี้ จะเห็นได้ว่าการบาดเจ็บและการสูญเสียนั้นเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่อเนื่องจากปัจจัยอุบัติเหตุและ ที่เกิดขึ้นเพราะ โดมิโนตัวที่ 3 คือการกระทำและสภาพการณ์ที่ไม่ปลอดภัย ดังนั้นการป้องกันคือการตัดวงจรการล้มของโดมิโน โดยเอาโดมิโนตัวใดตัวหนึ่งออกเพื่อป้องกันไม่ให้โดมิโนตัวอื่นล้ม เชื่อว่าตัดโดมิโนที่เป็นการกระทำที่ไม่ปลอดภัยและสภาพการณ์ที่ไม่ปลอดภัยออกก็จะทำให้เกิดอุบัติเหตุและบาดเจ็บตามมา โดยไม่สนใจโดมิโนตัวที่ 1 และตัวที่ 2 ซึ่งเป็นเรื่องแก้ไขยาก

2) ทฤษฎีอธิบายพฤติกรรมความปลอดภัย

เป็นทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม ที่ได้รับการพัฒนาโดยนักจิตวิทยาชาวแคนาดา ชื่อ Bandura Albert (1963) ซึ่งเชื่อว่าพฤติกรรมของคนเราไม่ได้เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมเพียงอย่างเดียว แต่จะต้องมีปัจจัยส่วนบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมเป็นตัวกำหนด และมีอิทธิพลต่อกันและกันอย่างเป็นเหตุเป็นผล ได้เน้น แนวคิดหลัก 3 ประการคือ แนวคิดการเรียนรู้โดยการสังเกต แนวคิดการกำกับตนเอง และแนวคิดการรับรู้ความสามารถของตนเอง

การเรียนรู้โดยการสังเกต เชื่อว่าการเรียนรู้ส่วนใหญ่ของคนเกิดขึ้นเนื่องจากการสังเกตจากตัวแบบมากกว่าการลองผิดลองถูกด้วยตนเอง เพราะการเรียนรู้จากตัวแบบนอกจากจะไม่ทำให้เสียเวลาแล้ว ยังทำให้เกิดความปลอดภัยในบางพฤติกรรมและการเรียนรู้จากตัวแบบนั้นยังถ่ายทอดทั้งความคิด และการแสดงออกไปพร้อมกัน ซึ่งการเรียนรู้โดยการสังเกตจะประกอบด้วย กระบวนการตั้งใจ กระบวนการเก็บจำ กระบวนการกระทำ กระบวนการจูงใจ

การรับรู้ความสามารถของตนนั้นจะมีผลต่อการแสดงพฤติกรรมของบุคคล เพราะคนที่รับรู้ความสามารถของตนเองดีนั้นจะเป็นผู้ที่มีความอดทน ขยัน ไม่ย่อท้อ ซึ่งการรับรู้ความสามารถของตนเองจะขึ้นอยู่กับปัจจัยดังนี้

1. ประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จจะเพิ่มความสามารถ
2. การสังเกตจากพฤติกรรมของตัวแบบที่พึงพอใจ จะทำให้เกิดแรงจูงใจว่าเขาทำได้ ถ้ามีความพยายามและไม่ท้อถอย
3. การชักจูงด้วยคำพูด พร้อมกับให้เขาประสบความสำเร็จในการกระทำ

4. การกระตุ้นด้วยอารมณ์ ซึ่งถ้ากระตุ้นอารมณ์ในทางลบจะทำให้คนรับรู้ความสามารถของตนเองต่ำ

ซึ่งจะเห็นได้ว่าทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม เป็นการอธิบายว่า การที่คนเราจะแสดงพฤติกรรมใด ๆ ออกมานั้น จะต้องมียุทธผลและปัจจัยเพียงพอไปกระตุ้นอย่างเป็นขั้นตอน ถูกต้องเหมาะสม

3) รูปแบบการควบคุมอวัติภัยและการส่งเสริมความปลอดภัย

ระบบการบริหารงานความปลอดภัยสมัยใหม่เป็นพัฒนาการรูปแบบการบริหารงานความปลอดภัยและความสูญเสียอย่างเป็นระบบ มีเป้าหมายชัดเจน มีมาตรฐานในการปฏิบัติงาน และมีระบบการประเมินผลที่เชื่อถือได้ มีรายละเอียดดังนี้

1. เน้นเรื่องการบริหารงาน โดยเฉพาะบทบาทของผู้บริหารระดับสูง ใช้ระบบการบริหารงานควบคุมอวัติภัยและความสูญเสียเป็นหลัก ระบบจัดการที่ดีและระบบประเมินผลที่เชื่อถือได้ สามารถค้นหาสาเหตุของอวัติภัยได้ เน้นกลยุทธ์การป้องกันมากกว่าการแก้ไข ค้นหาและจัดลำดับความวิกฤติของปัญหาความรุนแรงว่าจะดำเนินการในเรื่องใดก่อนจัดความสัมพันธ์ของการจัดการด้านต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการป้องกันและควบคุมอวัติภัยอย่างมีประสิทธิภาพ
2. ระบบข้อมูล มีระบบการจัดเก็บที่ดี สามารถค้นหาได้ง่าย ป้องกันการสูญหาย มีข้อมูลเพียงพอต่อการวิเคราะห์เพื่อการวางแผน การกำหนดนโยบายและการดำเนินงานด้านต่าง ๆ
3. มาตรฐานการปฏิบัติงาน การปฏิบัติงานจะต้องมีขั้นตอนในการปฏิบัติที่ชัดเจน มีการกำหนดมาตรฐานของการปฏิบัติและจะต้องมีการควบคุมให้เป็นไปตามมาตรฐาน
4. ระบบการวัดและประเมินผล การวัดและประเมินผลจะต้องบอกได้ว่ากิจกรรมหรือโครงการใดที่ปฏิบัติไปแล้วได้ผลเป็นอย่างไร ปฏิบัติได้ตามมาตรฐานหรือต่ำกว่ามาตรฐาน โดยใช้ผู้ประเมินจากภายนอกที่เชื่อถือได้

ระบบการบริหารความปลอดภัยสมัยใหม่ ที่ได้ให้ความสำคัญ กับองค์ประกอบหลัก 2 ประเด็นใหญ่ ๆ คือ การอธิบายสาเหตุของอวัติภัย ความสูญเสียและการควบคุมความสูญเสีย

สาเหตุและผลของความสูญเสีย สำหรับการบริหารแนวใหม่ได้ประยุกต์จากทฤษฎีโดมิโน ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น โดยอธิบายว่าปัญหาต่าง ๆ มีสาเหตุมาจากหลายสาเหตุ มีการเปลี่ยนโดมิโนตัวที่หนึ่งจากภูมิหลังของบุคคลเป็นโปรแกรมที่ไม่ได้มาตรฐาน การปฏิบัติงานไม่ได้มาตรฐาน โดมิโนตัวที่สองเปลี่ยนจากความบกพร่องของบุคคลเป็นปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยของงาน โดมิโนตัวที่สาม เปลี่ยนจากการกระทำ และสภาวะที่ไม่ปลอดภัยเป็นการกระทำที่ต่ำกว่า

มาตรฐานและสภาพการณ์ไม่ได้มาตรฐาน โดมิโนตัวที่สี่เปลี่ยนจากอุปนิสัยเป็นการสัมผัสกับพลัง
สสารหรือคน และโดมิโนตัวที่ห้า จากการบาดเจ็บและสูญเสียเป็นความสูญเสียที่เกิดขึ้นกับคน

การบริหารงานเพื่อควบคุมความสูญเสีย ซึ่งต้องอาศัยนักบริหารมืออาชีพที่มี
คุณลักษณะดังนี้

1. ด้านหน้าที่ ผู้บริหารต้องเข้าใจบทบาท หน้าที่และมีความสามารถในการวางแผน
การบริหารจัดการ มีความเป็นผู้นำ มีความสามารถในการกำกับดูแล
2. ด้านจุดมุ่งหมาย ผู้บริหารมืออาชีพจะต้องเข้าใจถึงจุดมุ่งหมายที่แท้จริงของการ
ควบคุมความสูญเสีย และหาแนวทางไปให้ถึงจุดหมายโดยค้นหาความสูญเสีย จำแนก แล้วจัดลำดับ
ความสำคัญ ประเมินความเสี่ยง ประเมินผลเสีย ประเมินโอกาสและความถี่ของการเกิด จัดทำแผน
เพื่อควบคุมความสูญเสียที่อาจจะเกิดขึ้นหรือเกิดขึ้นแล้วให้เหมาะสม
3. ด้านกิจกรรม ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการจัดกิจกรรมเพื่อควบคุมความ
สูญเสียให้ถูกต้องและเหมาะสมกับสถานการณ์
4. หลักความจริงพื้นฐาน ผู้บริหารต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักความจริงใน
เรื่องการต่อต้านการเปลี่ยนแปลง หลักของความวิกฤต หลักสาเหตุซับซ้อน หลักการยอมรับเกณฑ์
ขั้นต่ำ หลักสาเหตุพื้นฐาน หลักความเข้าใจซึ่งกันและกัน หลักการผสมผสาน หลักการมีส่วนร่วม
หลักการเสริมแรง หลักการปฏิบัติให้ตรงจุด หลักการจูงใจและหลักการเป็นตัวอย่าง

รูปแบบการบริหารงานความปลอดภัยสมัยใหม่ มีจุดเด่นอยู่ที่ผู้บริหาร ต้องเป็นผู้ที่มี
ความรู้ความสามารถและเข้าใจงานความปลอดภัยอย่างลึกซึ้ง จะทำให้การบริหารงานความ
ปลอดภัยประสบความสำเร็จ

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการทำงานของ ILO

จากสถานการณ์และแนวโน้มของปัญหาความปลอดภัยและอาชีวอนามัยในการทำงาน
ที่รุนแรงขึ้นนับตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO)
และองค์การอนามัยโลก (WTO) ได้ประชุมเมื่อ พ.ศ. 2506 และพร้อมใจกันจัดตั้งคณะกรรมการร่วม
ด้านอาชีวอนามัยขึ้น เพื่อยกระดับสถานะทางร่างกาย จิตใจและสังคมของผู้ใช้แรงงานทุกสาขา
อาชีพ ป้องกันมิให้บุคคลเหล่านั้นมีสุขภาพเสื่อมโทรมเนื่องจากภาวะการทำงาน ไม่ให้ต้องเสี่ยงต่อ
อันตรายในการทำงาน และเพื่อให้ได้ทำงานในสภาวะแวดล้อมที่ได้รับการจัดให้เข้ากับสภาพทาง
ร่างกายและจิตใจ (ภavana พัฒนาศรี, 2533: 18)

นอกจากนี้ ILO ยังมีโครงการเพื่อพัฒนาสภาวะการทำงานและสิ่งแวดล้อมในการ
ทำงาน (PIACT) ซึ่งทำหน้าที่ส่งเสริม ให้ความรู้และฝึกอบรมเกี่ยวกับนโยบายด้านอาชีวอนามัย

ความปลอดภัยและมนุษยวิศวกรรมศาสตร์หรือวิทยาการจัดสภาพงาน (Ergonomics) ทั้งในระดับประเทศและระดับสถานประกอบการ รวมทั้งพัฒนากลไกและแนวทางขึ้นา โดยร่วมมือกับรัฐบาลต่าง ๆ เพื่อก่อให้เกิดโครงการความร่วมมือระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างในการบริหารงานความปลอดภัยและอาชีวอนามัยด้วย (คณะกรรมการจัดงานสัปดาห์ความปลอดภัยในการทำงานแห่งชาติ ครั้งที่ 3, 2532: 99) ต่อจากนั้น ILO ได้ตราอนุสัญญาที่ 155 เรื่องความปลอดภัย อนามัยและภาวะแวดล้อมในการทำงานขึ้น เมื่อวันที่ 11 มิถุนายน 2542 โดยกำหนดเป็นนโยบายและการปฏิบัติ ทั้งในระดับประเทศและระดับสถานประกอบการ

องค์การแรงงานระหว่างประเทศได้พัฒนาแนวทางของระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการทำงานเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้จริง อีกทั้งยังได้ให้การสนับสนุนระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการทำงานของแต่ละประเทศ ซึ่งทางองค์การแรงงานระหว่างประเทศคาดหวังว่าระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการทำงานนี้จะมีส่วนในการช่วยเหลือสถานประกอบการทั้งขนาดใหญ่และขนาดเล็กได้ แต่ทั้งนี้การมีส่วนร่วมของพนักงานก็เป็นกุญแจสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการทำงาน

นโยบาย นายจ้างจะต้องร่างนโยบายของบริษัทเกี่ยวกับการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการทำงานขึ้น และจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องประชาสัมพันธ์ให้ทุกคนในสถานประกอบการได้ทราบถึงนโยบายของบริษัท ทั้งนี้ นโยบายของบริษัทควรที่จะง่ายต่อการเข้าใจ

การมีส่วนร่วมของพนักงานก็นับว่าเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งของระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการทำงานที่ดี ดังนั้นนายจ้างควรที่จะให้คำปรึกษาชี้แจง จัดฝึกอบรมให้กับพนักงานทุกๆ คน ใน ทุกๆ ด้านของอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการทำงาน

1. การจัดการสำหรับระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการทำงานที่ดีนั้น มีประเด็นที่สำคัญ 4 ประการ คือ

1.1 นายจ้างควรรับผิดชอบดูแลเพื่อให้เกิดความปลอดภัยและสุขภาพอนามัยที่ดีให้พนักงานทุกคน และนายจ้างควรจะเป็นผู้นำในการจัดให้กิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยในการทำงานเป็นกิจกรรมหนึ่งของบริษัท

2.2 พนักงานทุกคนในสถานประกอบการต้องได้รับการฝึกอบรมเพิ่มเติม เพื่อให้เกิดความชำนาญและมีความสามารถที่จะนำไปสู่การปฏิบัติงานทางด้านสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยในการทำงานภายในสถานประกอบการ

3.3 นโยบายของบริษัท หน้าที่ความรับผิดชอบ และความเสี่ยงด้านสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยในการทำงานภายในบริษัท จะต้องจัดทำเป็นเอกสาร ซึ่งเอกสารนี้จะต้องจัดทำอย่างเป็นระบบและให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจของทุก ๆ คน

4.4 ควรมีการสื่อสารให้เป็นที่เข้าใจระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างเกี่ยวกับข้อมูลด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการทำงาน

2. การวางแผนและปฏิบัติการที่ดีในระบบจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการทำงานนั้น มีประเด็นที่สำคัญ 4 ประการ คือ

2.1 การทบทวนขั้นต้น หมายถึง การตรวจสอบสถานการณ์ปัจจุบันด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการทำงานของบริษัทอย่างถี่ถ้วน ซึ่งวิธีนี้เป็นการเริ่มต้นการพัฒนากระบวนการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการทำงานที่ดี

2.2 ข้อมูลที่ได้จากการทบทวนขั้นต้นนั้น จะนำไปสู่การพัฒนากระบวนการที่ดี สำหรับการวางแผนและปฏิบัติการโดยที่บริษัทจะต้องเตรียมกำลังคนและงบประมาณให้เพียงพอด้วย

2.3 ควรมีการกำหนดเป้าหมายของการจัดการทางด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการทำงานอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม เช่น เครื่องจักรทุกเครื่องจะต้องมีการป้องกัน ภาชนะสำหรับใส่สารเคมีทุกชนิดจะต้องมีฉลากปิดไว้ หรือจำนวนผู้ประสบอุบัติเหตุหรือบาดเจ็บจากการทำงานต้องลดลง เป็นต้น

2.4 ควรมีการจัดหรือมีการควบคุมอันตรายด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการทำงาน โดยที่ควรทำการควบคุมอันตรายจากแหล่งกำเนิดก่อนที่จะมีการนำอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลมาใช้

3. การประเมินผลของระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการทำงาน มีประเด็นหลักที่สำคัญ 4 ประการ คือ

3.1 การเฝ้าระวังเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยในการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอเป็นสิ่งจำเป็น

3.2 ควรมีการสอบสวนสาเหตุและสิ่งที่ก่อให้เกิดการบาดเจ็บที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการทำงานและโรคจากการทำงาน

3.3 การตรวจสอบเป็นระยะเป็นขั้นตอนที่สำคัญ เพื่อจะทำให้ทราบว่าระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการทำงานอย่างสม่ำเสมอ

3.4 การบริหารจัดการจำเป็นต้องมีการประเมินผลในทุกๆ ด้านของระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการทำงานอย่างสม่ำเสมอ

4. การปรับปรุงแผนปฏิบัติการ การดำเนินการแก้ไขเพื่อที่จะปรับปรุงระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการทำงานนั้นเป็นสิ่งจำเป็น การพัฒนาปรับปรุงระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการทำงานในแต่ละด้านอย่างต่อเนื่องก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่สำคัญ

2.3 องค์การภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับงานความปลอดภัยและอาชีวอนามัยในประเทศไทย

การส่งเสริมงานความปลอดภัยและอาชีวอนามัยยังคงมุ่งเน้นภาคอุตสาหกรรม ซึ่งยังไม่ครอบคลุมทุกสาขาอาชีพ สำหรับองค์การภาครัฐมี 3 กระทรวงหลักที่เกี่ยวข้องกับงานความปลอดภัยและอาชีวอนามัย ประกอบด้วย กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงอุตสาหกรรม

1. กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม มีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในการประกาศและบังคับใช้กฎหมายและมาตรฐาน และยังมีหน้าที่ติดตามตรวจสอบการปฏิบัติตามกฎหมายในสถานประกอบการ ให้การสนับสนุนการปรับปรุงสิ่งแวดล้อมในการทำงานมี 3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่อยู่ภายใต้การดูแลของกระทรวง คือ

1.1 กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน มีหน้าที่รับผิดชอบในการสนับสนุนช่วยเหลือเรื่องความปลอดภัย ประกอบด้วยการศึกษา การวิจัย และการพัฒนางานความปลอดภัยและอาชีวอนามัยในสถานประกอบการ ซึ่งมี 4 หน่วยงานระดับกอง ที่สำคัญ ดังนี้

1.1.1 กองตรวจความปลอดภัย รับผิดชอบในการตรวจความปลอดภัยกำหนดแนวทางและมาตรการเพื่อการกำกับดูแลให้สถานประกอบการ การปฏิบัติถูกต้องตามกฎหมายความปลอดภัยและอาชีวอนามัย และสนับสนุนการตรวจความปลอดภัยแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.1.2 สถาบันความปลอดภัยในการทำงาน (The National Institute for the Improvement of Working Condition and Environment: NICE) รับผิดชอบในเรื่องการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับงานความปลอดภัยและ อาชีวอนามัย จัดอบรมด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัยและเป็นศูนย์ข้อมูลพัฒนาระบบการป้องกันและควบคุมอุบัติเหตุและโรคจากการทำงานและอุบัติเหตุร้ายแรงให้การช่วยเหลือในการพัฒนา สภาพแวดล้อมในการทำงานทั้งในระดับประเทศและระดับสถานประกอบการ และประสานร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ มีศูนย์ความปลอดภัยในการทำงานเขต (The Regional Center for the Improvement of Working Conditions and Environment: RICE) จำนวน 17 แห่ง ภายใต้การควบคุมดูแลของสถาบันความปลอดภัยในการทำงาน แต่ละศูนย์ความปลอดภัยในการทำงานเขตรับผิดชอบในการจัดอบรมด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย ให้การสนับสนุน ด้านข้อมูลและข้อเสนอแนะ และการตรวจสอบในพื้นที่ที่รับผิดชอบ

3.1.3 สำนักงานคณะกรรมการความปลอดภัยอาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน รับผิดชอบในการเสนอนโยบายความปลอดภัยและอาชีวอนามัยแก่กระทรวง เสนอความเห็นในการออกกฎหมาย การกำหนดมาตรการและแผนงานรวมทั้งให้คำแนะนำด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัยแก่กระทรวง เสนอความเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมงานอาชีวอนามัยแก่หน่วยงานของรัฐ และดำเนินการกิจกรรมด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการความปลอดภัยอาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานแห่งชาติ

4.1.4 สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด สำนักงานจะตั้งอยู่ในทุกจังหวัดทั้ง 75 จังหวัด รับผิดชอบในเรื่องการตรวจความปลอดภัยในจังหวัดและนำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายจากกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานไปดำเนินการ

1.2 สำนักงานประกันสังคม เป็นหน่วยงานระดับกรม รับผิดชอบเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของผู้ใช้แรงงาน การบริหารจัดการทำโดยกองทุนประกันสังคมและกองทุนเงินทดแทน มีหน่วยงานที่สำคัญ 2 หน่วยงาน คือ

1.2.1 สำนักงานกองทุนเงินทดแทน รับผิดชอบในเรื่องการจ่ายเงินทดแทนให้แก่ลูกจ้างที่ได้รับบาดเจ็บ เจ็บป่วย พิการและเสียชีวิตจากการทำงาน

1.2.2 ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพในการทำงาน รับผิดชอบในการฟื้นฟูสุขภาพของลูกจ้างที่ต้องสูญเสียสมรรถภาพในการทำงานด้วยสาเหตุจากการประสบอันตรายจากการทำงาน และให้บริการในการจัดหางานและการฝึกอาชีพ

1.3 สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม รับผิดชอบในการจัดการของสำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคม ซึ่งเป็นหน่วยงานสำคัญที่ให้การสนับสนุนการคุ้มครองแรงงานและการบังคับใช้กฎหมายในระดับสถานประกอบการ

2. กระทรวงสาธารณสุข มีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในการให้บริการด้านอาชีวอนามัย มาตรการการควบคุมอุบัติเหตุและโรคจากการทำงาน และการให้บริการด้านสุขภาพของผู้ประกอบอาชีพ มีหน่วยงานระดับกรม 3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับงานความปลอดภัยและอาชีวอนามัย ที่อยู่ภายใต้การควบคุมของกระทรวง ดังนี้

2.1 กรมอนามัย

2.1.1 กองอาชีวอนามัย รับผิดชอบเรื่อง การกำหนดนโยบายอาชีวอนามัย การพัฒนารูปแบบการป้องกันโรคจากการทำงาน กำหนดแนวทางเกี่ยวกับเทคนิคและเทคโนโลยี ด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย ให้บริการด้านการตรวจประเมินทางอาชีวอนามัย ให้การอบรมบุคลากรด้านอาชีวอนามัยและพัฒนาระบบเครือข่ายข้อมูล มีศูนย์อาชีวอนามัย 2 แห่ง ที่อยู่ภายใต้

การดูแลของกองอาชีวอนามัย ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่อุตสาหกรรมที่สำคัญ กองอาชีวอนามัยยังรับผิดชอบเกี่ยวกับการประเมินและการเฝ้าระวังโรคจากการทำงานบางโรค เช่น การสูญเสียการได้ยิน พิษของสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ซิลิโคซิส และอื่น ๆ

2.1.2 ศูนย์อนามัยสิ่งแวดล้อมเขต มีจำนวน 12 ศูนย์ตั้งอยู่ใน 12 เขตทั่วประเทศ แต่ละศูนย์รับผิดชอบในการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับความปลอดภัยและอาชีวอนามัย บริการตรวจสอบสุขภาพ และตรวจวัดสิ่งแวดล้อมในการทำงาน และจัดฝึกอบรมให้กับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในแต่ละเขต

2.2 กรมการแพทย์ รับผิดชอบเกี่ยวกับการศึกษาวิจัยในการพัฒนาเทคโนโลยีทางการแพทย์

2.2.1 สำนักงานเวชศาสตร์สิ่งแวดล้อม เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการพัฒนาและส่งเสริมบริการทางอาชีวเวชศาสตร์ พัฒนาศูนย์ข้อมูลข่าวสาร ร่วมมือกับหน่วยงานอื่นที่กำหนดมาตรฐานทางอาชีวเวชศาสตร์และอบรมแพทย์ทางอาชีวเวชศาสตร์

2.2.2 โรงพยาบาลพระธรรมบาลี โรงพยาบาลรับผิดชอบในการให้บริการด้านอาชีวศาสตร์ โรงพยาบาลทำการศึกษาวิจัยในการรักษาผู้ป่วยที่เป็นโรคจากการทำงาน

2.3 สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ดูแลหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยและอาชีวอนามัย 3 หน่วยงาน ซึ่งสร้างระบบการเฝ้าระวังสำหรับการเก็บรวบรวมการบันทึกของโรคจากการทำงาน จากแผนกผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยใน ซึ่งมี 3 หน่วยงานคือ

2.3.1 กองระบาดวิทยา หน่วยงานนี้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับระบาดวิทยา ระบบการเฝ้าระวังโรคที่เกิดขึ้นและเก็บข้อมูลสุขภาพ

2.3.2 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด มีกลุ่มงานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและอาชีวอนามัย รับผิดชอบในการดำเนินการกิจกรรมด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัยในแต่ละจังหวัด เป็นหน่วยงานหลักที่เป็นเครือข่ายการเฝ้าระวังด้านสุขภาพทั่วประเทศ

3. กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงมีหน้าที่ความรับผิดชอบในการควบคุมโรงงานดำเนินการกิจกรรมของรัฐ และพิจารณาใบอนุญาตประกอบกิจการ มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 3 หน่วยงานประกอบด้วย

3.1 กรมโรงงานอุตสาหกรรม รับผิดชอบในการบังคับใช้พระราชบัญญัติโรงงาน (พ.ศ.2535) ซึ่งเป็นบทบาทที่สำคัญสำหรับงานความปลอดภัยและอาชีวอนามัย เพราะว่ามีอำนาจในการออก ต่อาัยุ ระับหรือเพิกถอนใบอนุญาต ถ้าโรงงานฝ่าฝืนกฎหมาย มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ อยู่ในการควบคุมของกรมโรงงานอุตสาหกรรม ดังนี้

3.1.1 ศูนย์เทคโนโลยีความปลอดภัยให้ความช่วยเหลือทางวิชาการแก่ผู้ตรวจสอบหน้าที่อื่น คือ การปรับปรุงกฎหมายและข้อบังคับ กำหนดมาตรฐานความปลอดภัย ส่งเสริมการดำเนินงานของระบบการบริหาร ความปลอดภัยและอาชีวอนามัย (TIS 18000) ที่นำมาใช้โดยสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ศูนย์เทคโนโลยีความปลอดภัยยังเป็นศูนย์รวมระดับชาติ (Focal Point) ของ UNEP/IE การตื่นตัวและการเตรียมพร้อมรับเหตุฉุกเฉินระดับพื้นที่ Awareness and Preparedness for Emergencies at Local Level (APELL program) นอกจากนี้ศูนย์ยังได้ดำเนินการควบคุมระบบข้อมูลทางภูมิศาสตร์ (GIS) สำหรับความปลอดภัยเกี่ยวกับสารเคมี ซึ่งเป็นฐานข้อมูลความปลอดภัยเกี่ยวกับสารเคมีของโรงงานที่มีความเสี่ยงสูงในเขตนครหลวง

3.1.2 สำนักงานควบคุมวัตถุอันตราย มีความรับผิดชอบในการป้องกันอันตรายจากวัตถุอันตรายและสารละลาย กำหนดกฎข้อบังคับและมาตรฐานความปลอดภัยเกี่ยวกับสารเคมี และเป็นหน่วยงานกลางสำหรับทำข้อตกลงด้านอุตสาหกรรมระหว่างประเทศ

3.1.3 สำนักควบคุมและตรวจโรงงาน มีสำนักงานอยู่ 4 ภาค รับผิดชอบในการควบคุมโรงงาน การตรวจโรงงานและการบังคับใช้พระราชบัญญัติโรงงานในทุกโรงงาน

3.2 สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม รับผิดชอบงานบริหารของสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดทั่วประเทศ

3.2.1 สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด รับผิดชอบในการอนุญาต การต่ออายุ และเพิกถอนใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงาน

3.3 การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ดำเนินกิจกรรมที่ตอบสนองนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมแห่งชาติ ซึ่งสามารถแก้ปัญหาของที่ตั้งโรงงานไม่เหมาะสม โดยการออกแบบพื้นที่เฉพาะของนิคมอุตสาหกรรม มีกองควบคุมสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย รับผิดชอบในการควบคุมความปลอดภัยแก่สถานประกอบการที่ตั้งอยู่ในนิคมอุตสาหกรรม

2.4 กฎหมายความปลอดภัยในการทำงาน

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยในการทำงาน (กระทรวงแรงงาน, 2549: ระบบออนไลน์) มีดังนี้

1. ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องความปลอดภัยในการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร ตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 103 ลงวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2515 ซึ่งได้มีการกำหนดให้นายจ้างต้องจัดอุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลให้ลูกจ้างสวมใส่ตลอดเวลาการทำงาน เช่น หมวกแข็งต้องมีน้ำหนักไม่เกิน 424 กรัม ไม่ทำด้วยโลหะ ทนแรงกระแทกได้ไม่น้อยกว่า 385 กิโลกรัม เป็นต้น รวมทั้งการดูแลให้ลูกจ้างสวมเครื่องแต่งกายที่รัดกุม เครื่องจักรต้องมีการ

ตรวจเช็คให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้อย่างปลอดภัย และต้องมีเครื่องป้องกันอันตรายต่างๆ เช่น เครื่องจักรที่ใช้ไฟฟ้าต้องมีสายดินโดยใช้ท่อร้อยสายไฟ เครื่องป้อนวัตถุที่ใช้มือป้อนต้องมีเครื่องป้องกันมือ หรือเครื่องป้อนวัตถุโดยใช้เท้าเหยียบต้องมีที่פקเท้าและมีที่ครอบป้องกัน เป็นต้น

2. ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง ความปลอดภัยในการทำงานเกี่ยวกับภาวะแวดล้อม ตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 103 ลงวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2515 ซึ่งได้กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในการทำงาน ได้แก่

1.1 ความร้อน กำหนดให้บริเวณที่ลูกจ้างทำงานต้องมีอุณหภูมิไม่สูงกว่า 45 องศาเซลเซียส และวัดอุณหภูมิของร่างกายต้องไม่สูงกว่า 38 องศาเซลเซียส (ไม่รวมกรณีเป็นไข้) ถ้าอุณหภูมิของร่างกายเกิน 38 องศาเซลเซียส ต้องให้หยุดพักชั่วคราว

2.2 แสงสว่าง กำหนดให้มีแสงสว่างไม่น้อยกว่าที่กำหนดไว้ ดังนี้ งานที่ไม่ต้องการความละเอียด 50 ลักซ์ งานที่ต้องการความละเอียดเล็กน้อย 100 ลักซ์ งานที่ต้องการความละเอียดปานกลาง 200 ลักซ์ งานที่ต้องการความละเอียดสูง 300 ลักซ์ งานที่ต้องการความละเอียดเป็นพิเศษ 1,000 ลักซ์ ทางเดินภายนอกอาคาร 20 ลักซ์ ทางเดินภายในอาคาร 50 ลักซ์ รวมทั้งมีอุปกรณ์ป้องกันแสงจ้า หรือแสงอาทิตย์ขณะปฏิบัติงาน

3.3 เสียง กำหนดให้ระดับเสียงสูงสุดต้องไม่เกิน 140 dB (A) โดยถ้าลูกจ้างทำงานไม่เกินวันละ 7 ชั่วโมง ระดับเสียงต้องไม่เกิน 91 dB (A) ถ้าทำงานเกินกว่าวันละ 7 ชั่วโมง แต่ไม่เกินวันละ 8 ชั่วโมง ระดับเสียงต้องไม่เกิน 90 dB(A) และถ้าทำงานเกินวันละ 8 ชั่วโมง ระดับเสียงต้องไม่เกิน 80 dB(A)

3. ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องความปลอดภัยในการทำงานเกี่ยวกับภาวะแวดล้อม (สารเคมี) ตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 103 ลงวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2515 โดยได้กำหนดค่าความเข้มข้นของสารเคมีที่ยอมให้มีได้ในบรรยากาศการทำงานที่ฟุ้งกระจายออกมากระบวนการผลิต โดยกำหนดรายชื่อสารเคมีตามตารางหมายเลขที่ 1-4 ถ้าสถานประกอบการมีสารเคมีฟุ้งกระจายเกินกว่าที่กำหนดไว้ในตารางหมายเลขที่ 1-4 นายจ้างจะต้องดำเนินการแก้ไขปรับปรุงลดความเข้มข้นของสารเคมีไม่ให้เกินกว่าที่กำหนดไว้ หากการแก้ไขปรับปรุงสภาพแวดล้อมการทำงานไม่ได้ นายจ้างจะต้องจัดให้ลูกจ้างสวมใส่อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ตลอดเวลาที่ลูกจ้างทำงานเกี่ยวกับสารเคมี

4. ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องความปลอดภัยเกี่ยวกับไฟฟ้า ตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 103 ลงวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2515 เป็นการกำหนดมาตรฐานต่าง ๆ เพื่อควบคุมอันตรายจากไฟฟ้าตั้งแต่อุปกรณ์ไฟฟ้า สายไฟฟ้า ปริมาณไฟฟ้าที่ใช้ การเดินสาย การป้องกัน

กระแสไฟฟ้าเกินขนาด สายดิน สายล่อฟ้า ตลอดจนอุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลที่ใช้ในการทำงานเกี่ยวกับไฟฟ้า

5. ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องความปลอดภัยในการทำงานเกี่ยวกับสภาวะแวดล้อม(ประดาน้ำ) ตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 103 ลงวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2515 ซึ่งได้กำหนดว่า ก่อนที่นายจ้างจะให้ลูกจ้างทำงานประดาน้ำ ต้องมีการตรวจสอบสภาพลูกจ้างต้องระบุมอบหมายและหน้าที่รับผิดชอบที่ชัดเจนของนักประดาน้ำแต่ละคน จัดอุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยที่ใช้ในงานประดาน้ำตามความเหมาะสม รวมถึงกำหนดเวลาหยุดพักเพื่อปรับสภาพร่างกายที่ระดับความลึกต่าง ๆ

6. ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง ความปลอดภัยในการทำงานก่อสร้างว่าด้วยลิฟท์ขนส่งวัสดุชั่วคราว ตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 103 ลงวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2515 โดยมีการกำหนดลักษณะของลิฟท์ขนส่งวัสดุชั่วคราวในการก่อสร้าง ให้มีผู้ได้รับการฝึกอบรมการใช้ลิฟท์มาแล้วทำหน้าที่บังคับลิฟท์ประจำตลอดเวลา มีข้อบังคับการใช้ลิฟท์ติดไว้บริเวณลิฟท์และต้องปฏิบัติโดยเคร่งครัด ห้ามใช้ลิฟท์ที่กระป๋องหรือภาชนะอื่นที่คล้ายกันเกี่ยว เกาะเคลื่อนย้ายไปกับสายพาน ลวดหรือเชือกแทนตัวลิฟท์ และนายจ้างต้องจัดอุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยให้ลูกจ้างตามลักษณะของงาน

7. ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องความปลอดภัยในการทำงานก่อสร้างว่าด้วยนั่งร้าน ตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 103 ลงวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2515 ในการก่อสร้างในกรณีที่สูงเกิน 2 เมตรขึ้นไป โดยกำหนดแบบนั่งร้านมาตรฐาน วิธีการก่อสร้างนั่งร้านและการใช้นั่งร้าน ตลอดจนนายจ้างต้องจัดอุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลให้ลูกจ้างสวมใส่ตามประเภทของงานตลอดเวลาการทำงาน

8. ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องความปลอดภัยในการทำงานก่อสร้างว่าด้วยเขตก่อสร้าง ตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 103 ลงวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2515 โดยกำหนดให้มีเขตก่อสร้างและเขตอันตรายในการก่อสร้างทั่วไป ยกเว้นการก่อสร้างบ้านเพื่อพักอาศัยของตนเองที่มีความสูงไม่เกิน 7 เมตร

9. ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องความปลอดภัยในการทำงานเกี่ยวกับป็นจัน ตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 103 ลงวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2515 โดยนายจ้างที่ใช้ต้องปฏิบัติตามรายละเอียด คุณสมบัติ และคู่มือการใช้งานที่ผู้ผลิตป็นจันกำหนดไว้ ถ้าไม่มีคู่มือการใช้งานต้องให้วิศวกรกำหนดขึ้นเป็นหนังสือ ต้องติดป้ายบอกพิกัดน้ำหนักรับน้ำหนักที่ป็นจัน ในกรณีที่มีการใช้สัญญาณมือต้องจัดให้มีรูปภาพการใช้สัญญาณมือติดไว้ที่ป็นจันและบริเวณที่ทำงาน นอกจากนี้ยังต้องมีการตรวจสอบป็นจันทุก 3 เดือนด้วย

10. ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง ความปลอดภัยในการทำงานเกี่ยวกับการตอกเสาเข็ม ตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 103 ลงวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2515 โดยได้มีการกำหนดมาตรฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการตอกเสาเข็ม เช่น ต้องมีผู้ตรวจความปลอดภัยขณะทำงาน ภายใต้การควบคุมของวิศวกรตลอดจนต้องมีผู้ให้สัญญาณและผู้ควบคุมเครื่องตอกเสาเข็ม เชือกมัดเหล็กกล้าต้องอยู่ในม้วนไม่น้อยกว่า 2 รอบ ต้องจัดให้มีการปิดปากรูเสาเข็มที่มีเส้นผ่านศูนย์กลางเกินกว่า 15 เซนติเมตร เมื่อแล้วเสร็จแต่ละหลุม เป็นต้น ผู้ควบคุมต้องตรวจสอบอุปกรณ์ต่าง ๆ ก่อนทำการตอกเสาเข็ม โดยมีบันทึกเวลาที่ตรวจ ผลการตรวจและเก็บเอกสารไว้ให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบ นอกจากนี้นายจ้างยังต้องจัดอุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลให้ลูกจ้างด้วย

11. ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องความปลอดภัยในการทำงานในสถานที่อับอากาศ ตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 103 ลงวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2515 โดยนายจ้างต้องจัดให้มีการตรวจสอบปริมาณออกซิเจน สารเคมีที่เป็นพิษหรือสารที่ระเบิดได้เป็นระยะๆ และเก็บผลไว้ให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบ ถ้าพบว่าปริมาณเกินกว่ามาตรฐานที่กำหนดให้แก้ไขให้อยู่ในระดับที่ปลอดภัย นอกจากนี้นายจ้างยังต้องกำหนดข้อห้ามต่างๆ เช่น ห้ามสูบบุหรี่ ห้ามก่อไฟ ห้ามคนไม่เกี่ยวข้องเข้า และจัดทำป้าย “บริเวณอันตรายห้ามเข้าโดยไม่ได้รับอนุญาต” และต้องจัดอุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลให้ลูกจ้างสวมใส่ตามสภาพการทำงานตลอดเวลา

12. ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง ความปลอดภัยในการทำงานเกี่ยวกับสารเคมีอันตราย ตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 103 ลงวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2515 โดยกำหนดให้นายจ้างต้องแจ้งรายชื่อสารเคมีอันตรายที่อยู่ในครอบครองและส่งรายงานความปลอดภัยและการประเมินการก่ออันตรายจากสารเคมีอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง มีการกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการเก็บสารเคมี การขนส่ง สถานที่เก็บ สถานที่ทำงานต้องมีออกซิเจนไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 18 โดยปริมาตรและต้องมีระบบป้องกันและกำจัดมิให้สารเคมีในบรรยากาศมีปริมาณเกินกำหนด ต้องมีการตรวจวัดระดับสารเคมีในบรรยากาศเป็นประจำ มีการอบรมลูกจ้างให้เข้าใจเรื่องการเก็บรักษาขนส่ง กระบวนการผลิต อันตรายที่จะเกิดขึ้น วิธีการควบคุมและป้องกัน วิธีการอพยพเคลื่อนย้าย จัดที่ล้างมือ ล้างหน้า ห้องอาบน้ำ ที่เก็บเสื้อผ้า มีการตรวจสุขภาพลูกจ้างประจำปี จัดอุปกรณ์ดับเพลิง อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลและอุปกรณ์และเวชภัณฑ์การปฐมพยาบาลให้เหมาะสม เพียงพอกับลูกจ้าง

13. ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง ความปลอดภัยในการทำงานเกี่ยวกับหม้อน้ำ ตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 103 ลงวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2515 กำหนดให้นายจ้างใช้หม้อน้ำและอุปกรณ์หม้อน้ำที่ได้มาตรฐานสากล การติดตั้งหม้อน้ำและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องให้ถูกต้องตามหลักวิศวกรรม ต้องมีการปรับปรุงคุณภาพน้ำที่ใช้กับหม้อน้ำเพื่อไม่ให้เกิดการกัดกร่อนหรือเป็น

อันตรายต่อหมอน้ำ กำหนดให้มีคณะกรรมการที่ปรึกษาเกี่ยวกับหมอน้ำเพื่อให้คำปรึกษาเกี่ยวกับนโยบายการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย ตลอดจนปัญหาทางเทคนิคเกี่ยวกับหมอน้ำ ต้องมีการตรวจสอบหมอน้ำประจำปี โดยมีวิศวกรรับรองผลการตรวจสอบ และกำหนดนายจ้างต้องจัดอุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลเพื่อป้องกันอันตรายต่างๆ ให้แก่ลูกจ้าง

14. ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง ความปลอดภัยในการทำงานในสถานที่ที่มีอันตรายจากการตกจากที่สูง วัสดุกระเด็น ตกหล่น และการพังทลาย ตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 103 ลงวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2515 กำหนดให้นายจ้างต้องป้องกันมิให้ลูกจ้าง ตกหล่นจากที่สูงหรือตกหล่นลงไปบนภาชนะต่าง ๆ โดยกำหนดทางเลือกไว้หลายประการตั้งแต่การจัดทำราวปิดกั้นนั่งร้านตาข่ายหรือเข็มขัดนิรภัย ตลอดจนห้ามลูกจ้างทำงานในขณะมีพายุลมแรง ฝนตก การทำงานบนทางหรือพื้นลาดชันเกิน 15-30 องศา จากแนวราบต้องจัดให้มีนั่งร้านหรือเข็มขัดนิรภัย พร้อมสายช่วยชีวิตหรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถป้องกันได้ นอกจากนี้ยังกำหนดสภาพของบันไดต่าง ๆ ขาหยั่ง หรือม้ายืนปฏิบัติงานและวิธีการใช้ด้วย ทำผนัง ค้ำยัน ฝ้าใบ แผ่นกั้น หรือที่รองรับในการป้องกันเศษวัสดุกระเด็นตกหล่นจากที่สูงต้องปิดกั้น กำหนดเขต และใช้ราง ปล่อย หรือวิธีที่ปลอดภัย และมีผู้ควบคุมจนกว่างานจะเสร็จ และต้องให้หมวกแข็งป้องกันศีรษะในกรณีที่มีสิ่งของตกจากที่สูง

15. ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การป้องกันและระงับอัคคีภัยในสถานประกอบการเพื่อความปลอดภัยในการทำงานสำหรับลูกจ้าง ตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 103 ลงวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2515 กำหนดชนิดของอาคารและจำนวนชั้นที่ลูกจ้างสามารถทำงานได้ เส้นทางหนีไฟที่ปลอดภัย ทางออกแต่ละชั้นไม่น้อยกว่าทางมีป้ายชี้แนะทางออกที่ชัดเจน ประตูหนีไฟที่มีขนาดกว้างไม่น้อยกว่า 1.10 เมตร บันไดหนีไฟต้องทนไฟ ป้องกันควัน ประตูออกสุดท้ายเปิดออกยังที่ที่ปลอดภัย ให้จัดน้ำสำรองดับเพลิงตามปริมาณที่กำหนดและจัดเครื่องดับเพลิงที่มีขนาด ชนิด การติดตั้ง และระยะห่างตามกฎหมาย กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการเก็บรักษาปริมาณที่เก็บ การใช้ และการควบคุมสารเชื้อเพลิงทุกชนิดที่เก็บภายในอาคารและภายนอกอาคาร กำหนดให้มีสัญญาณแจ้งเหตุเพลิงไหม้ ต้องมีการฝึกอบรมพนักงานให้สามารถดับเพลิงได้ไม่น้อยกว่า 40 % ของแต่ละพื้นที่และฝึกซ้อมการดับเพลิงและหนีไฟไม่น้อยกว่าปีละ 1 ครั้ง และจัดเครื่องป้องกันอันตรายส่วนบุคคล เช่น เสื้อผ้า รองเท้า ถุงมือ หมวกหน้ากากกันความร้อน ให้ลูกจ้าง

16. ประกาศกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เรื่อง คณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 103 ลงวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2515 บังคับให้นายจ้างที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 50 คน ขึ้นไปในสถานประกอบการต้องจัดให้มีคณะกรรมการฯ ภายใน 30 วันนับตั้งแต่วันที่กฎหมายมีผลใช้บังคับ (มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 28

ตุลาคม 2538) สถานประกอบการที่มีลูกจ้างต่ำกว่า 50 คน จะต้องมิผู้แทนลูกจ้างอย่างน้อย 1 คน เพื่อทำหน้าที่ร่วมกับนายจ้างในการดูแลความปลอดภัยในการทำงาน นายจ้างต้องปิดประกาศรายชื่อและหน้าที่รับผิดชอบของคณะกรรมการฯ เปิดเผยในสถานประกอบการ เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 15 วัน และต้องจัดส่งสำเนารายชื่อและหน้าที่รับผิดชอบของคณะกรรมการฯ ต่ออธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย ภายใน 15 วัน นับแต่วันที่แต่งตั้ง กำหนดให้มีการประชุมอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง เมื่อเกิดอุบัติเหตุทำให้ลูกจ้างตาย สูญเสียอวัยวะ ทุพพลภาพ เกิดอภิกภัย หรือสารเคมีอันตรายร้ายแรง นายจ้างต้องเรียกประชุมคณะกรรมการฯ โดยมีชักช้า คณะกรรมการฯ ต้องมีประกอบด้วยนายจ้างหรือผู้แทนนายจ้างระดับปฏิบัติการ ซึ่งถ้าเป็นสถานประกอบการที่มีเจ้าหน้าที่ความปลอดภัย เจ้าหน้าที่ความปลอดภัยเป็นเลขานุการโดยตำแหน่ง หากไม่มีเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยให้ประธานคณะกรรมการเลือกกรรมการ 1 คน เป็นเลขานุการ ที่มาของกรรมการ กรรมการผู้แทนระดับผู้บังคับบัญชาให้นายจ้างเป็นผู้คัดเลือก ส่วนกรรมการผู้แทนลูกจ้างระดับปฏิบัติการให้ลูกจ้างเป็นผู้คัดเลือกเอง โดยกรรมการอยู่ในตำแหน่งคราวละไม่เกิน 2 ปี แต่สามารถกลับเข้ามาเป็นกรรมการได้อีก หากได้รับการคัดเลือกใหม่ ห้ามนายจ้างขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการฯ และห้ามกระทำการใด ๆ อันอาจเป็นผลให้กรรมการไม่สามารถทำงานในหน้าที่ประจำตามปกติต่อไปได้ และนายจ้างต้องจัดให้มีคู่มือเกี่ยวกับมาตรฐานความปลอดภัย เพื่อให้ลูกจ้างได้ใช้ประโยชน์

17. ประกาศกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เรื่อง ความปลอดภัยในการทำงานของลูกจ้าง ตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 103 ลงวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2515 กำหนดให้นายจ้างที่มีลูกจ้างไม่ถึง 50 คน จัดให้ลูกจ้างระดับปฏิบัติการ ลูกจ้างระดับหัวหน้างาน และลูกจ้างระดับบริหาร ซึ่งนายจ้างแต่งตั้งให้เป็นผู้แทนลูกจ้าง (ตามประกาศกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เรื่องคณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน ลงวันที่ 27 มิถุนายน 2538) เข้ารับการฝึกอบรมตามหลักเกณฑ์ที่อธิบดีกำหนด และแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับพื้นฐาน ระดับหัวหน้างาน ระดับบริหารของสถานประกอบการกิจการภายใน 180 วัน นับแต่วันที่ประกาศนี้มีผลใช้บังคับหรือภายใน 180 วัน นับตั้งแต่วันที่แต่งตั้งให้เป็นผู้แทนลูกจ้าง หัวหน้างาน ลูกจ้างระดับผู้บริหาร ในกรณีที่ไม่มีลูกจ้างระบบบริหาร ให้นายจ้างเข้ารับการอบรมแทน

ให้นายจ้างที่มีลูกจ้างตั้งแต่ห้าสิบคนขึ้นไปในสถานที่ประกอบกิจการ แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ความปลอดภัย ในการทำงานระดับวิชาชีพประจำสถานประกอบการอย่างน้อยแห่งละหนึ่งคน เพื่อปฏิบัติงานด้านความปลอดภัยเต็มเวลา ภายในกำหนด 180 วันนับแต่วันที่ประกาศหมั้นนี้ที่มีผลใช้บังคับหรือภายในกำหนด 180 วันนับแต่วันที่มิลูกจ้างห้าสิบคนขึ้นไป และให้นายจ้างแจ้งรายชื่อ

เจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานต่ออธิบดีกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายตามแบบที่อธิบดีกำหนด ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้แต่งตั้ง เมื่อเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับพื้นฐาน ระดับหัวหน้างาน ระดับบริหาร หรือระดับวิชาชีพ พ้นจากหน้าที่ให้นายจ้างจัดให้มีเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับเดียวกันแทนและแจ้งชื่อต่ออธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายตามแบบที่อธิบดีกำหนดภายใน 60 วัน นับแต่วันที่เจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานคนเดิมพ้นหน้าที่

ให้นายจ้างส่งรายงานการดำเนินการเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานหรือการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับวิชาชีพต่ออธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายตามแบบที่อธิบดีกำหนดเป็นประจำทุก 3 เดือนตามปีปฏิทิน ทั้งนี้ภายในเวลาไม่เกิน 30 วัน นับแต่วันที่ครบกำหนด ก่อนให้ลูกจ้างซึ่งรับทำงานใหม่ปฏิบัติงาน ให้นายจ้างจัดให้มีการอบรมเพื่อให้ความรู้พื้นฐานและข้อปฏิบัติเกี่ยวกับความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ในกรณีที่นายจ้างส่งให้ลูกจ้างไปทำงาน ณ สถานที่อื่นซึ่งเสี่ยงหรืออาจเสี่ยงต่อการเกิดอันตรายให้นายจ้างแจ้งข้อมูลอันจำเป็นเกี่ยวกับความปลอดภัยของสถานที่ดังกล่าวให้ลูกจ้างทราบก่อนการปฏิบัติงาน

2.5 พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541

พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ส่วนที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยในการทำงานมีเนื้อหาสาระโดยสรุปดังต่อไปนี้ (กระทรวงแรงงาน, 2549: ระบบออนไลน์)

1. ขอบเขตการใช้บังคับ

ใช้บังคับกับกิจการที่แสวงหากำไรในทางเศรษฐกิจ ที่มีลูกจ้างตั้งแต่หนึ่งคนขึ้นไปยกเว้น

- ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค และราชการส่วนท้องถิ่น
- รัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยแรงงานวิสาหกิจ สัมพันธ์

2. นายจ้าง คือ

- ผู้ซึ่งตกลงรับลูกจ้างเข้าทำงาน โดยจ่ายค่าจ้างให้
- ผู้ซึ่งได้รับมอบหมายให้ทำงานแทนนายจ้าง
- กรณีนิติบุคคลหมายความว่าผู้มีอำนาจกระทำการแทนนิติบุคคลและผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้มีอำนาจกระทำการแทนนิติบุคคลให้ทำการแทน
- กรณีเจ้าของกิจการได้จ้างเหมาค่าแรงให้ถือว่าเจ้าของกิจการเป็นนายจ้างของลูกจ้างที่ผู้รับเหมาค่าแรงจัดหาด้วย

3. ลูกจ้างคือ ผู้ซึ่งตกลงทำงานให้นายจ้าง โดยรับค่าจ้าง

4. เวลาทำงานปกติ

ทุกประเภทงานไม่เกิน 8 ชั่วโมง/วัน และไม่เกิน 48 ชั่วโมง/สัปดาห์ เว้นแต่งานที่อาจเป็นอันตราย ไม่เกิน 7 ชั่วโมง/วัน และไม่เกิน 42 ชั่วโมง/สัปดาห์

5. การทำงานล่วงเวลา

ต้องได้รับความยินยอมจากลูกจ้าง แต่เป็นงานซึ่งต้องทำติดต่อกันไป ถ้าหยุดจะเสียหายแก่งาน หรือเป็นงานฉุกเฉิน

6. การทำงานในวันหยุด

6.1 ต้องได้รับความยินยอมจากลูกจ้าง เว้นแต่งานที่ต้องทำติดต่อกันไป ถ้าหยุดจะเสียหายแก่งานและงานฉุกเฉินหรือกิจการโรงแรม สถานมหรสพ งานขนส่ง ร้านอาหาร ร้านขายเครื่องดื่ม สโมสร สมาคม หรือสถานพยาบาล นายจ้างอาจให้ลูกจ้างทำงานในวันหยุดได้เท่าที่จำเป็น

6.2 ชั่วโมงทำงานล่วงเวลาและชั่วโมงทำงานในวันหยุดในงานทุกประเภท รวมแล้วไม่เกิน 36 ชั่วโมง เว้นแต่งานซึ่งทำติดต่อกันไป และงานฉุกเฉิน นายจ้างสั่งให้ทำได้เท่าที่จำเป็น

6.3 ห้ามทำงานล่วงเวลาในวันหยุดงานในงานที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและความปลอดภัยของลูกจ้าง

7. วันหยุด

6.1 วันหยุดประจำสัปดาห์ไม่น้อยกว่า 1 วัน/สัปดาห์

6.2 วันหยุดตามประเพณีไม่น้อยกว่า 13 วัน/ปี โดยรวมวันแรงงานแห่งชาติ

6.3 วันหยุดพักผ่อนประจำปี ไม่น้อยกว่า 6 วันทำงาน

8. วันลา

8.1 ลาป่วยได้เท่าที่ป่วยจริง โดยได้รับค่าจ้างตลอดระยะเวลาที่ลาแต่ไม่เกิน 30 วัน/ปี

8.2 ลาเพื่อทำหมั้น ได้ตามที่แพทย์แผนปัจจุบันชั้นหนึ่งกำหนดและออกไปรับรอง

โดยได้รับค่าจ้าง

8.3 ลากิจได้ตามข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงาน

8.4 ลาเพื่อรับราชการทหาร โดยได้รับค่าจ้างตลอดระยะเวลาที่ลาแต่ไม่เกิน 60 วัน/ปี

8.5 ลาฝึกอบรมหรือพัฒนาความรู้ความสามารถเพื่อประโยชน์ต่อการแรงงานฯ หรือเพิ่มทักษะความชำนาญและเพื่อการสอบวัดผลทางการศึกษาที่ทางราชการจัดหรืออนุญาตให้จัด

8.6 วันลาเพื่อคลอดบุตร ลูกจ้างหญิงมีสิทธิลาเพื่อคลอดบุตร ครรภ์หนึ่งไม่เกิน 90 วัน นับรวมวันหยุดโดยได้รับค่าจ้าง ไม่เกิน 45 วัน

9. เวลาพัก

ไม่น้อยกว่าวันละ 1 ชั่วโมง แต่ถ้าทำงานล่วงเวลาต่อตั้งแต่ 2 ชั่วโมงขึ้นไป ต้องให้ลูกจ้างพักก่อนทำงานล่วงเวลาไม่น้อยกว่า 20 นาที

10. การใช้แรงงานหญิง

10.1 ห้ามลูกจ้างหญิงทำงานที่มีลักษณะอันตราย 4 ประการดังต่อไปนี้

- งานเหมืองแร่ หรืองานก่อสร้างที่ต้องทำใต้ดิน ใต้น้ำ ใต้ถ้ำ ในอุโมงค์ หรือปล่องในภูเขาไฟ เว้นแต่ลักษณะของงานไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพหรือร่างกายของลูกจ้างนั้น
- งานที่ต้องทำบนนั่งร้านที่สูงกว่าพื้นดินตั้งแต่ 10 เมตร ขึ้นไป
- งานผลิตหรือขนส่งวัตถุระเบิดหรือวัตถุไวไฟ
- งานอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (ม.38)

10.2 การคุ้มครองหญิงมีครรภ์

- ห้ามลูกจ้างหญิงมีครรภ์ทำงานระหว่าง 22.00 น.-06.00 น.
- ห้ามทำงานล่วงเวลา ทำงานในหยุด เว้นแต่ลูกจ้างทำงานในตำแหน่ง ผู้บริหารงานวิชาการ งานธุรการ และงานที่เกี่ยวข้องกับการเงินหรือบัญชีโดยลูกจ้างยินยอม
- ห้ามทำงานที่อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพการตั้งครรภ์หรือทารกในครรภ์ 4 ประการ ได้แก่ งานเกี่ยวกับเครื่องจักรหรือเครื่องยนต์ที่มีความสั่นสะเทือน งานขับเคลื่อนหรือติดไปกับยานพาหนะ งานยก แบก หาบ หาม ทะน ถาก หรือเข็นของหนักเกินสิบห้ากิโลกรัม
- งานที่ทำในเรือ
- งานอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง
- ห้ามเลิกจ้างหญิงเพราะเหตุมีครรภ์

11. การใช้แรงงานเด็ก

11.1 ห้ามจ้างเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี เข้าทำงาน

11.2 การจ้างลูกจ้างเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี นายจ้างต้องปฏิบัติดังนี้

- แจ้งการจ้างเด็กต่อพนักงานตรวจแรงงานภายใน 15 วัน นับแต่วันที่เด็กเข้าทำงาน
- ทำบันทึกสภาพการจ้างที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยเก็บไว้ ณ สถานที่ประกอบกิจการ หรือสำนักงานของนายจ้างพร้อมให้พนักงานตรวจแรงงานตรวจได้ในเวลาทำการ
- แจ้งการสิ้นสุดการจ้างเด็กต่อพนักงานตรวจแรงงานภายใน 7 วัน นับแต่วันที่เด็กออกจากงาน

11.3 เวลาพัก เมื่อเด็กทำงานแล้วไม่เกิน 4 ชั่วโมง ต้องพักไม่น้อยกว่า 1 ชั่วโมง และใน 4 ชั่วโมง ต้องจัดเวลาพักให้ตามที่นายจ้างกำหนด

11.4 การคุ้มครองแรงงานเด็ก

- ห้ามให้เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี ทำงานในวันหยุด ทำงานล่วงเวลา หรือทำงานระหว่างเวลา 22.00 น.-06.00 น.

- ห้ามให้เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี ทำงานที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของเด็ก (ม.49) รวมตลอดถึงทำงานในสถานที่ซึ่งล่อแหลมต่อความเสื่อมทรามทางศีลธรรม (ม.50)

**** มาตรา 49 ห้ามมิให้นายจ้างให้ลูกจ้างซึ่งเป็นเด็กอายุต่ำกว่าสิบแปดปีทำงานอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้**

1. งานหลอม เป่า หรือรีดโลหะ
2. งานปั๊มโลหะ
3. งานเกี่ยวกับความร้อน ความเย็น ความสั่นสะเทือน เสียงและแสงที่มีระดับแตกต่างจากปกติ อันอาจเป็นอันตรายตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (ฉบับที่ 6)
4. งานเกี่ยวกับสารเคมีที่เป็นอันตรายตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (ฉบับที่ 6)
5. งานเกี่ยวกับจุลชีวนเป็นพิษ ซึ่งอาจเป็นเชื้อไวรัส แบคทีเรีย หรือเชื้ออื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (ฉบับที่ 6)
6. เกี่ยวกับวัตถุมีพิษ วัตถุระเบิด หรือวัตถุไวไฟ เว้นแต่งานในสถานบริหารน้ำมันเชื้อเพลิงตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (ฉบับที่ 6)
7. งานขับหรือบังคับรถยก หรือปั้นจั่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (ฉบับที่ 6)
8. งานใช้เคลื่อนด้วยพลังไฟฟ้าหรือเครื่องยนต์
9. งานที่ทำได้ดิน ใต้น้ำ ในถ้ำ อุโมงค์ หรือปล่องในภูเขา
10. งานที่เกี่ยวกับกัมมันตภาพรังสีตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (ฉบับที่ 6)
11. ทำความสะอาดเครื่องจักรหรือเครื่องยนต์ขณะที่เครื่องจักรหรือเครื่องยนต์กำลังทำงาน
12. งานที่ต้องทำบนนั่งร้านสูงกว่าพื้นดินตั้งแต่สิบเมตรขึ้นไป
13. งานอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

**** มาตรา 50 ห้ามมิให้นายจ้างให้ลูกจ้างซึ่งเป็นเด็กอายุต่ำกว่าสิบแปดปี ทำงานในสถานที่ดังต่อไปนี้**

- โรงฆ่าสัตว์
- สถานที่เล่นการพนัน
- สถานที่เดินรำ รำวง หรือร้องเพลง
- สถานที่ร้านอาหาร สุรา น้ำชา หรือเครื่องดื่มอย่างอื่นจำหน่ายและบริการ โดยมีผู้บ่าวหรือสำหรับปรนนิบัติลูกค้า หรือโดยมีที่สำหรับพักผ่อนหลับนอนหรือมีบริการนวดให้แก่ลูกค้า

- สถานที่อื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

12. สวัสดิการ

12.1 นายจ้างต้องจัดสวัสดิการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยให้แก่ลูกจ้าง เช่น น้ำสะอาด สำหรับดื่ม ห้องน้ำ ห้องส้วม และปัจจัยปฐมพยาบาลตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด

12.2 นายจ้างที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 50 คนขึ้นไป ต้องจัดให้มีคณะกรรมการสวัสดิการ ในสถานประกอบกิจการเพื่อร่วมประชุมปรึกษารื้อกับนายจ้างเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการในสถาน ประกอบกิจการ และควบคุมดูแลการจัดสวัสดิการที่นายจ้างจัดให้แก่ลูกจ้าง

13. การคุ้มครองความปลอดภัยในการทำงาน

13.1 กำหนดให้มีคณะกรรมการความปลอดภัยระดับชาติ เป็นองค์กรไตรภาคี เพื่อกำหนดทิศทางการบริหารความปลอดภัย (ม.100, ม.101)

13.2 กำหนดมาตรฐานให้นายจ้างดำเนินการในการบริหารและการจัดการด้าน ความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานโดยออกเป็นกฎกระทรวง (ม.103)

13.3 ให้มีองค์กรเอกชนให้บริการด้านวิชาการและเทคนิคแก่นายจ้างภายใต้การ ควบคุมของรัฐ (ม.103 วรรคสอง)

13.4 เพิ่มหลักการให้พนักงานตรวจแรงงานมีอำนาจสั่งให้นายจ้างปรับปรุง สภาพแวดล้อมในการทำงาน จัดหรือแก้ไขเครื่องจักรหรืออุปกรณ์ให้ถูกต้องตามมาตรฐานที่ กำหนดและให้นายจ้างจ่ายเงินแก่ลูกจ้างเท่ากับค่าจ้างในวันทำงานขณะที่หยุดงาน (ม.104, ม.105, ม.106)

13.5 การจัดให้มีการตรวจสอบสุขภาพของลูกจ้างตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนด ในกฎกระทรวงและส่งผลการตรวจต่อพนักงานตรวจแรงงาน (ม.107)

13.6 กำหนดอำนาจของพนักงานตรวจแรงงานไว้กว้างขวางกว่าปัจจุบัน เช่น ใน การเข้าไปตรวจสภาพการทำงานของลูกจ้างมีอำนาจเก็บตัวอย่างวัสดุหรือผลิตภัณฑ์เพื่อวิเคราะห์ เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน ตลอดจนให้อำนาจในการออกคำสั่งเป็นหนังสือให้นายจ้าง ลูกจ้าง ปฏิบัติตามกฎหมาย

14. บทกำหนดโทษ

กำหนดโทษตามความหนักเบาของความผิด โดยโทษต่ำสุดปรับไม่เกิน 5,000 บาท โทษสูงสุดจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 200,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ม.144-ม.156)

2.6 เกณฑ์ของภาคราชการในการประเมินสถานประกอบการดีเด่น การจัดระบบด้านความปลอดภัยอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อม

เกณฑ์สำหรับการประเมินของภาคราชการ จะแบ่งออกเป็น 4 หมวด (เฉลิมชัย ชัยกิตติกรณ์, 2540) ได้แก่

หมวดที่ 1 นโยบายและการจัดการด้านความปลอดภัยอาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

1. มีนโยบายความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานเป็นลายลักษณ์อักษร
2. มีการแจ้งนโยบายตามข้อ 1 ให้ลูกจ้างทุกคนทราบและมีบอร์ดนโยบายให้เห็นให้ชัดเจน
3. มีการประเมินผลการปฏิบัติงานตามนโยบายที่กำหนดไว้
4. มีแผนงานประจำปีด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน
5. มีงบประมาณประจำปีในการดำเนินงานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อม ในการทำงาน ตามแผนงานที่กำหนดไว้ (ทั้งที่กำหนดและไม่กำหนดวงเงินงบประมาณ)
6. มีคณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน (ยกเว้นกิจการที่มีลูกจ้างต่ำกว่า 50 คน)
7. มีการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับพื้นฐานหรือระดับวิชาชีพ
8. มีการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงาน ระดับหัวหน้างานและ/หรือระดับบริหาร
9. มีหน่วยงานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน
10. คณะกรรมการตามข้อ 6 และ/หรือ หน่วยงานตามข้อ 9 ขึ้นตรงกับผู้บริหารสูงสุดหรือขึ้นกับหน่วยงานอื่น แต่สามารถดำเนินงานอิสระ และรายงานได้โดยตรงต่อผู้บริหารสูงสุด
11. นายจ้างหรือลูกจ้างตั้งแต่ระดับบริหารจัดการขึ้นไปที่มีอำนาจในการตัดสินใจเป็นประธานคณะกรรมการตามข้อ 6 (ยกเว้นกิจการที่มีลูกจ้างต่ำกว่า 50 คน)
12. ในการคัดเลือกลูกจ้างใหม่ มีการทดสอบทัศนคติเกี่ยวกับความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน
13. มีการปฐมนิเทศลูกจ้างใหม่เกี่ยวกับความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน

หมวดที่ 2 การบริหารและคุ้มครองความปลอดภัยในการทำงาน

1. มีกฎระเบียบ เพื่อการรักษาความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการเก็บรักษา
2. มีการมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบและปฏิบัติตามข้อ 1
3. มีโครงการเพื่อรักษาความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อยและการเก็บรักษา เช่น การดำเนินกิจกรรม 5 ส. หรืออื่นๆ ที่คล้ายคลึงกันและมีมาตรการควบคุมให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ
4. มีอุปกรณ์ป้องกันอันตรายของเครื่องจักร เครื่องมืออย่างครบถ้วนและมีประสิทธิภาพ
5. มีมาตรการและการปฏิบัติเกี่ยวกับการตรวจเช็คสภาพของเครื่องจักรเครื่องมือ ก่อนและหลังการปฏิบัติงาน
6. มีแผนการดูแลและบำรุงรักษาเครื่องจักร เครื่องมือและอุปกรณ์รวมทั้งมีการดำเนินการตามแผนอย่างชัดเจน
7. มีการตรวจสอบสายไฟฟ้าและอุปกรณ์ไฟฟ้า พร้อมเก็บหลักฐานให้ตรวจสอบได้
8. มีการต่อสายดินของเครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ใช้พลังงานไฟฟ้าหรือมีระบบป้องกันไฟฟ้ารั่วอย่างครบถ้วน
9. มีกฎระเบียบ คำสั่งในการควบคุมพื้นที่การทำงานและพื้นที่อันตรายและจัดให้มีเครื่องหมายเตือนภัยต่างๆ
10. มีการกำหนดผู้รับผิดชอบและมีการควบคุมเพื่อให้ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการควบคุมพื้นที่การทำงานและพื้นที่อันตราย
11. มีมาตรการเกี่ยวกับการขออนุญาตทำงานในงานอันตราย (Permit to Work)
12. มีกฎระเบียบเกี่ยวกับการขนย้ายวัสดุหรือสิ่งของด้วยเครื่องมือกลหรืออุปกรณ์
13. มีผู้รับผิดชอบและทำการควบคุมให้เป็นไปตามกฎระเบียบข้อ 12
14. มีการจัดอุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลให้แก่ลูกจ้างตามลักษณะงานอย่างครบถ้วน
15. มีการควบคุมและดูแลให้ลูกจ้างใช้หรือสวมใส่อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลตามลักษณะงานอย่างครบถ้วน
16. มีการฝึกอบรมการใช้งานและบำรุงรักษาอุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลให้กับลูกจ้างและผู้รับเหมา (ถ้ามี)
17. มีการสืบค้นและประเมินอันตรายด้วยเทคนิคต่าง ๆ และนำมากำหนดเป็นกฎระเบียบหรือมาตรฐาน รวมทั้งมีการทบทวนกฎระเบียบหรือมาตรฐานให้เหมาะสม

18. มีการกำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องร่วมปรึกษาหารือในการพิจารณาจัดซื้อหรือจัดหาเครื่องจักร เครื่องมือและอุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคล
19. มีการตรวจความปลอดภัยโดยใช้แบบตรวจและกำหนดให้มีผู้รับผิดชอบในการตรวจความปลอดภัย
20. มีการนำผลการตรวจตามข้อ 19 ไปดำเนินการปรับปรุงแก้ไข
21. มีการประเมินผลด้านความปลอดภัยในการทำงานให้แก่ลูกจ้างใหม่ก่อนบรรจุงาน
22. มีโครงการหรือแผนการอบรมเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานให้แก่ลูกจ้างรวมถึงลูกจ้างที่เปลี่ยนงาน
23. ลูกจ้างไม่น้อยกว่า 80 % ได้รับการอบรมด้านความปลอดภัย
24. หัวหน้าทุกคนได้รับการอบรมด้านความปลอดภัย
25. ผู้บริหารทุกคนได้รับการอบรมด้านความปลอดภัยมีการกำหนดเป็นลายลักษณ์อักษรให้หัวหน้างานหรือผู้มีประสบการณ์เป็นผู้สอนงาน (On The Job Training)
26. มีการกำหนดเป็นลายลักษณ์อักษรให้หัวหน้างานพบปะพูดคุยและหารือกับลูกจ้างในเรื่องความปลอดภัย
27. มีการเสนอแนะด้านความปลอดภัยจากลูกจ้างระดับต่างๆ
28. มีการนำข้อเสนอแนะของลูกจ้างไปพิจารณาและปรับปรุงแก้ไขสภาพหรือการกระทำที่ไม่ปลอดภัย
29. มีการกระตุ้นจิตสำนึกของลูกจ้างให้ตระหนักถึงความปลอดภัย โดยใช้สื่อต่างๆ เพื่อการศึกษาและส่งเสริมความปลอดภัย (ยกเว้นการจัดนิทรรศการและบอร์ด)
30. มีมาตรฐานการปฏิบัติงานในงานที่มีความเสี่ยงและครอบคลุมงานส่วนใหญ่ของสถานประกอบการและรวมถึงผู้รับเหมา (ถ้ามี)
31. ลูกจ้างทุกคนได้รับทราบมาตรฐานการปฏิบัติงานตามข้อ 31 โดยการอบรมหรือจัดทำคู่มือแจกจ่ายให้แก่ลูกจ้างไว้ประจำตัวตามลักษณะหน้าที่รับผิดชอบหรือโดยวิธีการอื่นๆ ที่เหมาะสมและรวมถึงผู้รับเหมา (ถ้ามี)
32. มีการสอบสวนและวิเคราะห์อุบัติเหตุ ทั้งที่เกิดต่อสถานประกอบการและผู้รับเหมา (ถ้ามี)
33. มีการปรับปรุงแก้ไขตามผลการสอบสวนและวิเคราะห์อุบัติเหตุ ตามข้อ 33
34. มีการจัดเก็บข้อมูลสถิติอุบัติเหตุ
35. มีการจำแนกข้อมูลสถิติอุบัติเหตุและแสดงแนวโน้มอุบัติเหตุ

36. มีการรายงานหรือแสดงข้อมูลและสถิติอุบัติเหตุต่อลูกจ้าง หัวหน้างานและผู้บริหาร หรือนายจ้าง เพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานด้านความปลอดภัย

37. มีแผนป้องกันและระงับอัคคีภัยตามที่กฎหมายกำหนด

38. มีระบบป้องกันและระงับอัคคีภัยในสถานประกอบกิจการ

39. มีการตรวจสอบและการบำรุงรักษาระบบป้องกันและระงับอัคคีภัย

40. มีการอบรมดับเพลิงขั้นต้นตามที่กฎหมายกำหนด

41. มีการฝึกซ้อมดับเพลิงและการฝึกซ้อมหนีไฟประจำปี และการรายงานตามแบบที่กำหนด

42. มีแผนฉุกเฉินเป็นลายลักษณ์อักษรและครอบคลุมกรณีที่จะเป็นเหตุฉุกเฉินของสถานประกอบกิจการ (ไม่รวมแผนป้องกันและระงับอัคคีภัย)

43. มีการฝึกอบรมและฝึกซ้อมตามแผนฉุกเฉินเป็นระยะ ๆ

44. มีแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมร่วมในการดูแลความปลอดภัยนอกงาน และมีการปฏิบัติ

45. มีการรายงาน สอบสวนและวิเคราะห์สาเหตุของอุบัติเหตุบนอกงานและนำไปปรับปรุงแก้ไข

46. มีโครงการ แผนงาน หรือกิจกรรมร่วมในการดูแลความปลอดภัยของผู้รับเหมา บุคคลภายนอกหรือบุคคลอื่น และมีการดำเนินงานตามโครงการแผนงานหรือกิจกรรม รวมทั้งมีการประเมินผลหรือปรับปรุงแก้ไขให้มีประสิทธิภาพ

47. มีมาตรการหรือการควบคุมเกี่ยวกับการทำงานล่วงเวลา การทำงานหลายผลัดติดต่อกัน เพื่อความปลอดภัยในการทำงานของลูกจ้าง

48. มีมาตรการหรือการควบคุมเกี่ยวกับการทำงานเป็นระยะเวลานานติดต่อกัน เพื่อความปลอดภัยในการทำงานของลูกจ้าง

49. มีการหมุนเวียนสับเปลี่ยนหน้าที่ลูกจ้าง เพื่อความปลอดภัยในการทำงาน

50. มีการออกแบบหรือปรับปรุงสถานที่ทำงาน พื้นที่ทำงาน หรือสภาพการทำงานให้ปลอดภัยกับลูกจ้าง

51. มีการจัดยานพาหนะและมาตรการดูแลที่ปลอดภัยสำหรับลูกจ้างที่ต้องเดินทางไปกลับ ระหว่างที่ทำงานและที่พักอาศัย ส่วนในกรณีที่ไม่ต้องเดินทางไป-กลับ ต้องมีมาตรการอื่น ๆ ที่ใช้เพื่อให้เกิดความปลอดภัยในระหว่างเดินทาง

52. มีการประกันภัยหรือวินาศภัย

53. มีการจัดนิทรรศการเกี่ยวกับความปลอดภัย

54. มีการจัดบอร์ดเผยแพร่ข้อมูลด้านความปลอดภัย

หมวดที่ 3 การบริหารและคุ้มครองสุขภาพอนามัย

1. มีการตรวจสุขภาพทั่วไปแรกรับลูกจ้างเข้าทำงาน
2. มีการตรวจสุขภาพลูกจ้างแรกรับเข้าทำงาน โดยเน้นการป้องกันโรคเนื่องจากการทำงาน
3. มีการตรวจสุขภาพทั่วไปประจำปีให้แก่ลูกจ้าง
4. มีการตรวจสุขภาพประจำปีให้แก่ลูกจ้าง โดยเน้นการป้องกันโรคเนื่องจากการทำงาน
5. มีการแจ้งผลการตรวจสุขภาพให้ลูกจ้างรับทราบ
6. มีสมุดสุขภาพประจำตัวของลูกจ้างหรือการเก็บประวัติสุขภาพของลูกจ้าง
7. มีการประเมินผลการตรวจวัดสภาพแวดล้อมในการทำงาน เพื่อเฝ้าระวังโรคเนื่องจากการทำงาน
8. มีการให้ภูมิคุ้มกันโรคแก่ลูกจ้างกรณีเกิดโรคระบาดหรือเพื่อป้องกันโรคติดต่อ
9. มีโครงการหรือแผนการอบรมหรือให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยและโรคเนื่องจากการทำงานให้แก่ลูกจ้าง
10. ลูกจ้างไม่น้อยกว่า 80 % ได้รับการอบรมหรือให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยหรือโรคเนื่องจากการทำงาน
11. มีห้องพยาบาลและอุปกรณ์ในการปฐมพยาบาลเบื้องต้น
12. มีแพทย์และพยาบาล หรือผู้รับผิดชอบที่ผ่านการอบรมในการปฐมพยาบาลและการช่วยชีวิต
13. มียานพาหนะฉุกเฉินพร้อมอุปกรณ์ช่วยชีวิตพื้นฐานไว้ประจำสถานประกอบกิจการสำหรับนำส่งลูกจ้างที่เจ็บป่วย
14. มีการดูแลฟื้นฟูสุขภาพลูกจ้างหลังการเจ็บป่วยด้วยโรคเนื่องจากการทำงานและตรวจความพร้อมของสุขภาพลูกจ้างก่อนกลับเข้าทำงานที่เหมาะสม
15. มีที่ชำระล้างสารเคมีอันตราย เช่น ฝักบัว ที่ล้างตาไว้ใช้ในกรณีฉุกเฉินในบริเวณที่ลูกจ้างทำงานเกี่ยวกับสารเคมีอันตราย
16. มีการจัดอุปกรณ์และเวชภัณฑ์ที่จำเป็นแก่การปฐมพยาบาลลูกจ้างที่ได้รับอันตรายจากสารเคมีอันตราย
17. มีการจัดชุดทำงานและห้องอาบน้ำให้แก่ลูกจ้างที่ทำงานเกี่ยวกับสารเคมีอันตรายเพื่อเปลี่ยนก่อนหรือหลังการปฏิบัติงาน

18. มีห้องน้ำ ห้องส้วมสำหรับลูกจ้าง โดยแบ่งแยกชาย-หญิง
19. มีการจัดน้ำดื่มที่สะอาด ที่ล้างมือ ล้างหน้าที่ถูกสุขลักษณะ เพื่อให้ลูกจ้างได้ใช้ก่อนการรับประทานอาหารหรือดื่มเครื่องดื่ม
20. มีการจัดที่รับประทานอาหารและที่พักระหว่างปฏิบัติงานสำหรับลูกจ้างอย่างถูกสุขลักษณะ
21. มีการประกันชีวิตและประกันสุขภาพอื่น ๆ นอกเหนือจากการจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนเงินทดแทนและกองทุนประกันสังคม
22. มีการเผยแพร่ให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการเจ็บป่วยหรือโรคอันเนื่องมาจากการทำงานและการป้องกันที่เกี่ยวข้องกับลูกจ้างโดยตรง
23. มีคู่มือ เอกสาร มาตรฐานเกี่ยวกับโรคเนื่องมาจากการทำงาน และการป้องกันที่เกี่ยวข้องกับลูกจ้างโดยตรง
24. มีการจัดนิทรรศการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย
25. มีการจัดทำบอร์ดเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพอนามัย
26. มีสวัสดิการ มีการจัดกิจกรรม หรือจัดอุปกรณ์เพื่อการส่งเสริมสุขภาพอนามัย
27. มีกฎระเบียบหรือมาตรการที่กล่าวถึงสุขภาพอนามัยครอบคลุมปัจจัยเสี่ยงที่จะมีผลต่อสุขภาพอนามัยของสถานประกอบการ
28. ลูกจ้างทุกคนได้ทราบกฎระเบียบหรือมาตรการที่กล่าวถึงสุขภาพอนามัยโดยการอบรมหรือจัดทำคู่มือแจกจ่ายให้แก่ลูกจ้างไว้ประจำตัวตามลักษณะหน้าที่รับผิดชอบหรือโดยวิธีการอื่นที่เหมาะสมและรวมถึงผู้รับเหมา (ถ้ามี)
29. มีมาตรฐานหรือกฎระเบียบเกี่ยวกับการยก การเคลื่อนย้าย และการขนส่งวัสดุหรือสิ่งของด้วยแรงคน
30. มีผู้รับผิดชอบและทำการควบคุมในการยก การเคลื่อนย้าย และการขนส่งวัสดุหรือสิ่งของด้วยแรงคน
31. มีการออกแบบหรือปรับปรุงสถานที่ทำงาน พื้นที่ทำงาน หรือลักษณะการทำงานให้เหมาะสมกับลูกจ้าง
32. มีมาตรการหรือมีการควบคุมในการจำกัดเวลาการทำงานในงานที่อาจก่อให้เกิดความเครียดและความเมื่อยล้าต่อสุขภาพของลูกจ้าง
33. มีมาตรการหรือมีการควบคุมในการจำกัดเวลาการทำงานในงานที่อาจก่อให้เกิดความเครียดและความเมื่อยล้าต่อสุขภาพร่างกายและจิตใจ

34. มีการสอบสวนหาสาเหตุของการเจ็บป่วยหรือโรคเนื่องจากการทำงานทั้งที่เกิดขึ้นต่อสถานประกอบกิจการและผู้รับเหมา(ถ้ามี)

35. มีการปรับปรุงแก้ไขตามผลการสอบสวนหาสาเหตุตามข้อ 34

36. มีการเสนอแนะด้านสุขภาพอนามัยจากลูกจ้างระดับต่างๆ

37. มีการปรับปรุงแก้ไขและพิจารณาดำเนินการตามข้อเสนอแนะตามข้อ 36

38. มีการดำเนินงานตามโครงการ แผนงานหรือกิจกรรมร่วมในการดูแลด้านสุขภาพอนามัยของผู้รับเหมา บุคคลภายนอกหรือบุคคลอื่น

39. มีการหมุนเวียนสับเปลี่ยนหน้าที่ลูกจ้าง เพื่อสุขภาพหรือเพื่อป้องกันโรคเนื่องจากการทำงาน

40. มีการจัดเก็บข้อมูลและสถิติการเจ็บป่วยหรือการเกิดโรคเนื่องจากการทำงาน

41. มีการจำแนกข้อมูลการเจ็บป่วยหรือโรคเนื่องจากการทำงานและแสดงแนวโน้มของการเจ็บป่วยและ/หรือ โรคเนื่องจากการทำงาน

42. มีการรายงานหรือแสดงข้อมูลและสถิติตามข้อ 40 และข้อ 41 ต่อลูกจ้าง หัวหน้างานและผู้บริหารหรือนายจ้าง เพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานด้านสุขภาพอนามัยของลูกจ้าง

หมวดที่ 4 การจัดการและดูแลสภาพแวดล้อมในการทำงาน

1. มีการสำรวจสภาพแวดล้อมในการทำงานด้านกายภาพ เช่น ความร้อน แสงสว่าง เสียง เป็นต้น

2. มีการสำรวจสภาพแวดล้อมในการทำงานด้านสารเคมี

3. มีการตรวจวิเคราะห์สภาพความร้อนโดยใช้เครื่องมือทางสุขศาสตร์อุตสาหกรรม (ถ้ามี)

4. มีการตรวจวิเคราะห์แสงสว่างโดยใช้เครื่องมือทางสุขศาสตร์อุตสาหกรรม

5. มีการตรวจวิเคราะห์เสียงโดยใช้เครื่องมือทางสุขศาสตร์อุตสาหกรรม (ถ้ามี)

6. มีการตรวจวิเคราะห์สารเคมีด้วยเครื่องมือทางสุขศาสตร์ (ถ้ามี)

7. มีการประเมินผลการตรวจวิเคราะห์ตามข้อ 3, 4, 5, 6 และนำมาปรับปรุงแก้ไขสภาพแวดล้อมในการทำงาน

8. มีกฎระเบียบหรือมาตรการที่ทำให้เกิดการดูแลปรับปรุงสภาพแวดล้อมในการทำงานของสถานประกอบกิจการและรวมถึงผู้รับเหมา (ถ้ามี)

9. ลูกจ้างทุกคนได้รับทราบกฎระเบียบหรือมาตรการตามข้อ 8 โดยการอบรมและจัดทำคู่มือแจกจ่ายให้แก่ลูกจ้างไว้ประจำตัวตามลักษณะหน้าที่รับผิดชอบหรือโดยวิธีการอื่นที่เหมาะสมและรวมถึงผู้รับเหมา (ถ้ามี)

10. กำหนดเป็นลายลักษณ์อักษรให้หัวหน้างานหรือบุคคลอื่นควบคุมให้เป็นไปตามกฎระเบียบหรือมาตรการตามข้อ 8

11. มีหลักสูตรหรือแผนการอบรมเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในการทำงานแก่ลูกจ้างและลูกจ้างที่มีการเปลี่ยนแปลง

12. ลูกจ้างไม่น้อยกว่า 80 % ได้รับการอบรมให้มีความรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในการทำงาน

13. นายจ้างหรือผู้บริหารได้รับการอบรมด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน

14. มีการเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในการทำงานจากลูกจ้างระดับต่าง ๆ

15. มีการนำข้อเสนอแนะของลูกจ้างไปพิจารณาและปรับปรุงแก้ไขสภาพแวดล้อมที่ไม่ปลอดภัย

16. มีการสอบสวนหาสาเหตุของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นซึ่งมีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมในการทำงาน และมีการดำเนินงานตามโครงการ แผนงาน หรือกิจกรรม รวมทั้งมีการประเมินผลหรือปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพ

17. มีการปรับปรุงแก้ไขตามผลการสอบสวนหาเหตุตามข้อ 16

18. มีโครงการ แผนงาน หรือกิจกรรมร่วมในการดูแลปรับปรุงสภาพแวดล้อมในการทำงานและมีการดำเนินงานตามโครงการ แผนงาน หรือกิจกรรม รวมทั้งมีการประเมินผลหรือปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพ

19. มีการจัดเก็บข้อมูลผลการตรวจวัดสภาพแวดล้อมในการทำงาน

20. มีการแสดงแนวโน้มของผลการตรวจวัดสภาพสิ่งแวดล้อม

21. มีการรายงานหรือแสดงข้อมูลตามข้อ 19 และข้อ 20 ต่อลูกจ้างหัวหน้างาน และผู้บริหารหรือนายจ้างเพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานด้านการจัดการและดูแลสภาพแวดล้อมในการทำงาน

22. มีการกำจัดอากาศเสียที่เหมาะสม

23. มีการกักน้ำเสียเหมาะสม

24. มีการดำเนินการเพื่อดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม

25. มีการกระตุ้นจิตสำนึกให้ตระหนักถึงสภาพแวดล้อมในการทำงาน โดยใช้สื่อต่างๆ เพื่อการศึกษา การประชาสัมพันธ์ และส่งเสริมสภาพแวดล้อมในการทำงาน

26. มีคู่มือ เอกสาร มาตรฐานที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในการทำงานสำหรับลูกจ้างเพื่อการศึกษาและค้นคว้า

27. มีการจัดนิทรรศการเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในการทำงาน

28. มีการจัดทำบอร์ดเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน
29. มีแผนงาน โครงการหรือมาตรการเพื่อป้องกันผลกระทบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม
30. มีการสอบสวนสาเหตุของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งมีผลกระทบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม
31. มีการปรับปรุงแก้ไขตามผลการสอบสวนตามข้อ 30
32. มีแผนฉุกเฉินเพื่อรองรับเหตุการณ์ที่จะส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมในการทำงาน ชุมชน และสิ่งแวดล้อม
33. มีการฝึกอบรมและฝึกซ้อมตามแผนฉุกเฉินเป็นระยะ ๆ

2.7 มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย: ข้อกำหนด

มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (Occupational health and safety management system) นี้กำหนดขึ้นโดย ใช้มาตรฐานของอังกฤษ หมายเลข 8800 ปี พ.ศ. 2539 เรื่อง แนวทางการจัดระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (BS 8800: 1996 Guide occupational health and safety management systems) เป็นแนวทางและอาศัยหลักการของระบบการจัดการตามอนุกรมมาตรฐาน มอก.9000/ISO9000 และมอก. 14000/ISO14000 โดยรวมระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยเข้ากับระบบการจัดการองค์กรที่สามารถใช้ได้กับองค์กรทั่วไปทุกขนาดและทุกสาขาอาชีพ การกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมนี้ ใช้ในการปรับปรุงการดำเนินงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยขององค์กร โดยมีเป้าหมาย (ศูนย์ธุรกิจบริการความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อม, 2548: 1-9) เพื่อ

- (1) ลดและควบคุมความเสี่ยงอันตรายของลูกจ้างและผู้เกี่ยวข้อง
- (2) เพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานขององค์กร
- (3) แสดงถึงความรับผิดชอบขององค์กรต่อสังคม

1. ขอบข่าย

1.1 มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมนี้ กำหนดข้อกำหนดของระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

1.2 มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมนี้กำหนดขึ้นเพื่อ

1.2.1 เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยขององค์กรอย่างต่อเนื่อง โดยคำนึงถึงข้อกำหนดตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องและความรับผิดชอบของผู้บริหารต่อลูกจ้างและผู้เกี่ยวข้องในด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

1.2.2 เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาให้การรับรองระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย แก่องค์กรที่นำระบบการจัดการตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมนี้ไปใช้

2. การนำไปใช้

องค์ประกอบในมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมนี้ มีความสำคัญต่อระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย นอกจากนี้ต้องคำนึงถึงปัจจัยด้านบุคคล วัฒนธรรม ระเบียบกฎเกณฑ์และปัจจัยอื่นๆ ภายในองค์กร เพื่อให้ระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยมีประสิทธิภาพ

องค์กรที่ปฏิบัติตามขั้นตอนการดำเนินงานต่าง ๆ จะสามารถกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย และกำหนดขั้นตอนในการนำไปใช้ พร้อมทั้งชี้ให้เห็นความสำเร็จตามเกณฑ์ที่กำหนดขึ้น เพื่อทำให้เกิดวงจรการปรับปรุงการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยอย่างต่อเนื่อง

สำหรับรายละเอียดข้อแนะนำด้านเทคนิคและวิธีการนำไปปฏิบัติให้เป็นไปตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมข้อแนะนำด้านเทคนิคและวิธีการนำไปปฏิบัติ (ในกรณีที่ยังไม่มีการประกาศกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมดังกล่าว ให้เป็นไปตาม BS 8800)

3. ข้อกำหนดของระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

ข้อกำหนดทั่วไป มีองค์ประกอบแบ่งออกเป็น 6 ข้อดังนี้

3.1 การทบทวนสถานะเริ่มต้นองค์กรต้องทบทวนการดำเนินงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยที่มีอยู่

- ข้อกำหนดตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอาชีวอนามัยและความปลอดภัย
- ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของทรัพยากรที่มีอยู่ ซึ่งจะนำไปใช้ในการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

นอกจากนี้ องค์กรอาจทบทวนการดำเนินงานที่มีอยู่

- แนวทางการดำเนินงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยที่มีอยู่ในองค์กร
- ข้อปฏิบัติและการดำเนินงานที่ดีกว่า ซึ่งองค์กรหรือหน่วยงานอื่นได้จัดทำเอาไว้ (best practice)

ข้อมูลจากการทบทวนสถานะเริ่มต้น จะใช้ในการพิจารณากำหนดนโยบายและกระบวนการจัดทำระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย โดยการทบทวนสถานะเริ่มต้นจะใช้เฉพาะเมื่อมีการนำมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมนี้มาใช้เป็นครั้งแรกเท่านั้น

3.2 การกำหนดนโยบายอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

ผู้บริหารสูงสุดขององค์กรต้องกำหนดนโยบาย โดยจัดทำเป็นเอกสารพร้อมทั้งลงนาม เพื่อแสดงเจตจำนงในการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย นโยบายดังกล่าวต้อง

- เป็นส่วนหนึ่งของธุรกิจ
- เหมาะสมกับลักษณะและความเสี่ยงขององค์กร
- แสดงเจตจำนงที่จะปฏิบัติตามกฎหมายและข้อกำหนดอื่น ๆ ที่องค์กรได้ทำข้อตกลงไว้
- แสดงเจตจำนงที่จะปรับปรุงและป้องกันอันตรายที่จะเกิดกับลูกจ้างและผู้เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง
- แสดงเจตจำนงที่จะจัดทรัพยากรให้เพียงพอเหมาะสมในการดำเนินการตามระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

นอกจากนี้ต้องให้ลูกจ้างทราบและเข้าใจจุดมุ่งหมายของนโยบาย โดยการเผยแพร่และเปิดโอกาสให้ลูกจ้างมีส่วนร่วมในการทบทวนเป็นระยะๆ

3.3 การวางแผน

- การประเมินความเสี่ยง
- กฎหมายและข้อกำหนดอื่นๆ
- การเตรียมการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

3.4 การนำไปใช้และการปฏิบัติ

- โครงสร้างและความรับผิดชอบ กำหนดโครงสร้าง อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของลูกจ้างทุกระดับ และมีการแต่งตั้งผู้แทนฝ่ายบริหารด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย เพื่อปฏิบัติหน้าที่ในการดูแล นำไปใช้และดำเนินการเป็นไปตามข้อกำหนด รวมทั้งรายงานผลการปฏิบัติงานด้วย และผู้บริหารระดับสูงต้องเป็นผู้นำในการแสดงความรับผิดชอบด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

- การฝึกอบรม การสร้างจิตสำนึกและความรู้ความสามารถ
- การสื่อสาร
- เอกสารและการควบคุมเอกสารในระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยอย่างเพียงพอ
- การจัดซื้อและการจัดจ้าง
- การควบคุมการปฏิบัติ
- การเตรียมความพร้อมสำหรับภาวะฉุกเฉิน
- การเตือนอันตราย

3.5 การตรวจสอบและแก้ไข

- การติดตามตรวจสอบและการวัดผลการปฏิบัติ
- การตรวจประเมิน
- การแก้ไขและหารป้องกัน
- การจัดทำและเก็บบันทึก

3.6 การทบทวนการจัดการ

ผู้บริหารระดับสูงขององค์กรและคณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อม ในการทำงานต้องทบทวนระบบการจัดการให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยพิจารณาถึง

- ผลการดำเนินงานของระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยทั้งหมด
- ผลการดำเนินงานเฉพาะแต่ละข้อ
- สิ่งที่พบจากการตรวจประเมิน
- ปัจจัยภายในและภายนอก

2.8 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อดิสร เหลืองไธสงม (2529) ได้ศึกษาเรื่องความรู้ความตระหนักของพนักงานขับรถโดยสารประจำทางขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพมหานครที่มีต่อมลพิษทางเสียง พบว่าพนักงานขับรถยนต์ส่วนใหญ่มีความสนใจอันตรายจากเสียง วิธีป้องกัน และวิธีใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากเสียง

วุฒิไกร บัวผัน (2535) ได้ศึกษาเรื่อง การยอมรับการใช้เครื่องป้องกันอันตรายจากเสียงของคณงานในโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ พบว่าระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างก่อให้เกิดความแตกต่างในการยอมรับการใช้เครื่องป้องกันอันตรายจากเสียงในการทำงาน ส่วนความรู้เกี่ยวกับเครื่องป้องกันอันตรายจากเสียง การรับข่าวสาร ก่อให้เกิดความแตกต่างในการยอมรับการใช้เครื่องป้องกันอันตรายจากเสียงในการทำงาน

วิรัตน์ สุพรรณไชยมาตย์ และคณะ (2535) ได้ศึกษาเรื่อง ประเมินสถานะอันตรายจากการทำงานในโรงงานไม้หิน จังหวัดขอนแก่น พบว่าคนงานมีการใช้ผ้าปิดจมูกป้องกันฝุ่นเป็นประจำเพียงร้อยละ 13.9 ระยะเวลาการทำงาน วิธีการป้องกันฝุ่นและพฤติกรรมสูบบุหรี่ไม่มีความสัมพันธ์กับผลการทดสอบสมรรถภาพการทำงานของปอด

นันททิพย์ ยีมาสนา (2536) ได้ศึกษาเรื่องความรู้ ความคิดเห็น และการปฏิบัติในการป้องกันอันตรายส่วนบุคคลของลูกจ้างหญิงในโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ พบว่า ลูกจ้างหญิงที่มีอายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ประสบการณ์ในการทำงานมีความสัมพันธ์กับความรู้ ความคิดเห็นและการปฏิบัติงาน อายุและระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลจากฝุ่นและเส้นใยต่างกัน

บุญจันทร์ เอมย่านยาว (2541) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความรู้และพฤติกรรมในการป้องกันมลภาวะทางอากาศของผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิต โรงไฟฟ้าแม่เมาะ พบว่า ความรู้ในการป้องกันมลภาวะทางอากาศ ของผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิต มีค่าความสัมพันธ์กันในทางบวกกับพฤติกรรมในการป้องกันมลภาวะทางอากาศ และผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิตพลังงานไฟฟ้าที่มีลักษณะงานที่ปฏิบัติกระบวนการผลิตพลังงานไฟฟ้าต่างกัน มีพฤติกรรมในการป้องกันมลภาวะทางอากาศไม่แตกต่างกัน

ขวัญอำนวย กระต่ายทอง (2542) ได้ศึกษาความตระหนักในการป้องกันมลพิษที่เกิดจากอุตสาหกรรมของผู้ปฏิบัติงานเครื่องกลและโรงงานไฟฟ้า โรงไฟฟ้าแม่เมาะ จังหวัดลำปาง ผลการศึกษาพบว่า ผู้ปฏิบัติงานแผนกเครื่องกลและโรงงานไฟฟ้ามีความตระหนักในการป้องกันมลพิษที่เกิดจากโรงงานอุตสาหกรรมในระดับมาก และมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องมลพิษอยู่ระดับมาก มีเพียงผู้ปฏิบัติงานที่มีระดับการศึกษาค่ำกว่า ปวช. ที่มีความรู้เรื่องมลพิษน้อย จึงควรให้มีการอบรมความรู้เรื่องมลพิษกับผู้ปฏิบัติงานในระดับนี้ ผู้ปฏิบัติงานที่มีระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานที่แตกต่างกัน มีความตระหนักในการป้องกันมลพิษไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ พฤติกรรมความห่วงใยในการป้องกันมลพิษของผู้ปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก แต่มีพฤติกรรมการปฏิบัติในการป้องกันมลพิษต่อตนเองน้อย จึงควรส่งเสริมให้มีการออกกฎระเบียบที่ชัดเจน มีการจัดอบรมให้ความรู้เรื่องมลพิษ ผลกระทบและการป้องกัน เน้นในจุดที่ผู้ปฏิบัติงานส่วนใหญ่ละเลยในการป้องกันผลกระทบจากมลพิษต่อตนเองและสิ่งแวดล้อม

โสมรศมี แสงมณี (2543) ได้ศึกษาวิธีการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพในโรงงานอุตสาหกรรมปิโตรเลียมเคมี เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพมีการกำหนดนโยบายที่เอื้อต่อสุขภาพของพนักงาน ทั้งในส่วนที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายโดยเฉพาะนโยบายด้านความปลอดภัยอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อม นโยบายที่โรงงานกำหนดขึ้นเพื่อส่งเสริมสุขภาพและคุณภาพชีวิตของพนักงาน ได้แก่ สวัสดิการต่างๆ ที่อำนวยความสะดวกในการทำงานและชีวิตประจำวันของพนักงาน มีการสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ ทั้งด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและทางสังคมภายในโรงงาน เพื่อให้พนักงานมีความสุขและปลอดภัย

ในการทำงาน การสร้างความเข้มแข็งขององค์กร โดยให้พนักงานมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมภายในโรงงานรวมถึงการทำกิจกรรมทางสังคมร่วมกับชุมชน เช่น การฝึกอบรมการแข่งขันกีฬา การพัฒนาทักษะส่วนบุคคล การทำงานและทักษะด้านสุขภาพให้แก่พนักงาน โดยจัดฝึกอบรมวิธีการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพของพนักงาน มีการบริการสุขภาพเชิงรุกแก่พนักงาน มุ่งเน้นการป้องกันและส่งเสริมสุขภาพด้านอาชีวอนามัย

พรรณี ธนาพล (2542) ได้ศึกษาพฤติกรรมของผู้ใช้แรงงานในโรงงานเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารา ในอำเภอแกลง จังหวัดระยอง ผลการศึกษาพบว่าผู้ใช้แรงงานมีพฤติกรรมสุขภาพอยู่ในระดับสูง เนื่องจากมีพฤติกรรมปฏิบัติที่ถูกต้องตามกฎระเบียบของโรงงาน ผลการเปรียบเทียบด้านพฤติกรรมสุขภาพพบมีความแตกต่างกันในด้านฐานะเศรษฐกิจ แต่ไม่มีความแตกต่างกันในด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา เนื่องจากรายได้เป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญที่มีผลในการป้องกันสุขภาพที่แตกต่างกัน ซึ่งถ้าหากบุคคลมีสถานภาพทางเศรษฐกิจไม่ดีจะทำให้ไม่สามารถปฏิบัติหรือมีพฤติกรรมสุขภาพที่ถูกต้องได้ ดังนั้นสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมสุขภาพทั้งทางด้านการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค และพฤติกรรมสุขภาพมีความสัมพันธ์กับความเชื่อทางสุขภาพของผู้ใช้แรงงานอยู่ในระดับสูง เนื่องจากการปฏิบัติตามคำแนะนำด้านความปลอดภัยในการทำงานของโรงงาน

2.9 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการด้านอาชีวอนามัยฯ

- การกำหนดนโยบายความปลอดภัยอาชีวฯ
- การจัดตั้งคณะกรรมการความปลอดภัยในการทำงาน
- การตรวจสอบสิ่งผิดปกติโดยผู้เชี่ยวชาญประจำปี
- การฝึกอบรมพนักงาน หัวหน้างานเกี่ยวกับความปลอดภัยอาชีวอนามัยฯ
- การจัดทำคู่มือเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยฯ

วิธีการสร้างความตระหนักให้พนักงาน

- จัดทำนโยบายเป็นลายลักษณ์อักษรและแจ้งให้พนักงานทราบ
- จัดทำแผนการปฏิบัติและลงมือดำเนินงานตามแผน
- ฝึกอบรมปฐมนิเทศให้ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัย
- การดูแลตรวจสอบ เช็คูอุปกรณ์เครื่องมือ สภาพแวดล้อมตลอดเวลา
- การควบคุมดูแลให้พนักงานใช้อุปกรณ์รักษาความปลอดภัยอย่างเคร่งครัด
- การทำการประชาสัมพันธ์ให้พนักงานรู้ถึงภัยอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากการทำงาน
- การจัดฝึกอบรมฝึกซ้อมกรณีที่เกิดขึ้น เช่น ไฟไหม้ สารพิษระเหย
- การควบคุมป้องกันไม่ให้พนักงานทำงานหนักหรือยาวนานเกินไป
- การจัดนิทรรศการและบอร์ดเพื่อกระตุ้นเตือนพนักงานเกี่ยวกับความปลอดภัยที่จะเกิดขึ้น
- การตรวจสุขภาพประจำปีให้พนักงาน
- การตรวจสอบสภาพแวดล้อมให้ที่ทำงานเป็นประจำ

ผลกระทบ

- โรคที่เกิดจากการทำงาน
- อาการเจ็บป่วยด้วยโรคจากการทำงาน
- โรคทางเดินหายใจ
- โรคระคายเคืองผิวหนัง
- อาการผิดปกติทางสายตา หู สมอ
- ความเครียดจากการทำงาน
- อุบัติเหตุ

ด้านความสูญเสีย

- สูญเสียวันทำงานไม่เกิน 3 วัน
- สูญเสียอวัยวะ แล้วทุพพลภาพ
- สูญเสียวันการทำงานเกิน 3 วัน
- สูญเสียตำแหน่งงาน
- สูญเสียรายได้จากการทำงาน

พฤติกรรมในการดูแลรักษาความปลอดภัย

- ศึกษาเรียนรู้ถึงภัยอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากการทำงาน
- สังเกตอาการผิดปกติของสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในที่ทำงาน เช่น กลิ่น แสง เสียง ฯลฯ
- สังเกตสิ่งผิดปกติของอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้
- แจ้งสิ่งผิดปกติให้หัวหน้างานเพื่อแก้ไข
- ตรวจสุขภาพเป็นประจำทุกปีหรือเมื่อมีอาการผิดปกติ
- ใช้อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยสม่ำเสมอ
- ระมัดระวังไม่ทำงานนอกเวลาหรือทำงานต่อเนื่องนานเกินไป